

Letnik XVI.

Celovec, petek, 3. november 1961

Štev. 44 (1016)

Predvolilno zborovanje Skupnosti južnokoroških kmetov:

Vabimo in pozivamo k skupnosti

k medsebojnemu razumevanju in sodelovanju za dosego popolne enakopravnosti

V svojem poklicnem zastopstvu, v koroški kmetijski zbornici, domače kmečko prebivalstvo južne Koroške nima številčno ustreznega zastopstva. Gospodarsko zaostalo ozemlje južne Koroške — Notstandsgebiet — daje po svojih volilnih upravičencih za Kmetijsko zbornico za Koroško eno tretjino glasov. Potemtakem mu pripada v njenem običnem zboru 8 mandatov.

Tega zastopstva južnokoroški kmetje nimamo. Od 24 zborničnih svetnikov v sedanjem običnem zboru Kmetijske zbornice za Koroško sta zaradi razdrobljenih glasov njenih volivcev na različne stranke le 2 iz gospodarsko zaostalega ozemlja južne Koroške. Podobno je razmerje mandatov tudi v okrajnih kmečkih zbornicah. Domači kmetje južne Koroške dajejo za kmetijsko zbornico denar in glasove, mandati in koristi pa gredo v severne predele dežele.

Ta ugotovitev — je na zborovanju kandidatur in zaupnikov Skupnosti južnokoroških kmetov v četrtek preteklega tedna v svojem govoru dejal tajnik Slovenske kmečke zveze, Blaž Singer — napotuje kmetovalce ob Zilji, po Rožu in Podjuni ter na Gurah, da se vsi brez razlike narodnosti združimo v enotno skupnost in da brez izjeme damo v nedeljo, dne 19. novembra 1961 svoj glas za Skupnost južnokoroških kmetov.

Zborovanje, ki ga je sklical volilni odbor Skupnosti južnokoroških kmetov, je začel bivši zbornični svetnik Janko Ogris. Ko je pozdravil zborovalce, je naglasil pomen zborovanja, posebej pa še pomen bližnjih zborničnih volitev in potrebe skupnega nastopa kmetov, najemnikov in užitarjev južne Koroške na teh volitvah.

Nosilec liste Skupnosti južnokoroških kmetov za kmetijsko zbornico Mirko Kumer, pd. Črčej na Blatu je bil prvi govornik zborovanja. V svojem govoru je dal izraza svojemu veselju nad doseženim sporazumom za skupni nastop južnokoroških kmetov pri letošnjih volitvah v kmečka zastopstva. V preudarni in razumljivi besedi je nanizal vrsto vprašanj, ki v vsakodnevem življenju zadevajo kmečkega človeka naših vasi in od katerih reševanja sta v veliki meri odvisna gospodarski napredek in socialna trdnost kmečkih ljudi južne Koroške. Njegova izvajanja so prevevale bogate izkušnje desetletnega dela v okrajni kmečki zbornici Velikovec. Kumer je pozval vse kandidate in zaupnike, da se z združenimi silami zastavijo za dosego močnega zastopstva južnokoroških kmetov v okrajnih kmečkih zbornicah in v kmetijski zbornici, volilne upravičence pa je povabil, da oddajo pri volitvah svoj glas za Skupnost južnokoroških kmetov in da tako omogočijo, da bodo imeli izvoljeni zastopniki v kmetijski zbornici za seboj tudi močno zastopstvo v okrajnih kmečkih zbornicah in v krajevnih kmečkih odborih.

Zborovanje je doseglo svoj vršek, ko je kot drugi kandidat za občni zbor kmetijske zbornice govoril podpredsednik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu zbornični svetnik dr. Mirt Zwitter. Njegov globoko zasnovani govor je zajel vso obsežno problematiko kmetijstva in kmečkih ljudi v moderni družbi, kakor v velikem v svetu, tako v malem na naših koroških in južnokoroških tleh. Svoj govor je pričel s počastitvijo „Dneva zastave“ in pri tem poudaril, da smo bili koroški Slovenci skozi vso njeno zgodovino zvesti in državotvoren faktor republike Avstrije. Ko splošno v svetu zahtevajo medsebojnega priznanja in razumevanja, jih za naše napore in za naš doprinos k svobodni in neodvisni Avstriji od države pričakujemo tudi mi.

Razumevanje in priznanje zahtevamo zlasti za naše kmečko prebivalstvo in za njegove napore, ko je v najtežjih pogojih bede in lakote z velikim razumevanjem skrbelo za prehrano nekmečkega prebivalstva in se takorekoč golih rok borilo za svoj gospodarski napredek, medtem ko so se v drugih predelih na veliko okoriščali z najrazličnejšimi subvencijami. Mi se v odnosu z našimi partnerji ne poslužujemo »trde govorice«, kakor jo zahtevajo predstavniki agrarne manjšine v OVP in FPÖ, mi vabimo in pozivamo k skupnosti, k medsebojnemu razumevanju in sporazumevanju ne le v odnosih med obema narodoma v deželi, temveč tudi v odnosih med kmečkim prebivalstvom samim in med kmeti in drugimi poklicnimi skupinami. Čas zahteva sožitja na polju razumevanja potreb drugih in sporazumevanja o nadaljnjem razvoju in usodi skupnosti. Tu pa nihče ne more prezreti važnega faktorja kmečkega človeka.

Kakor v svetu so tudi pri nas kmečki ljudje omogočili razvoj in modernizacijo industrije. Nastala je iz kmečke zemlje in iz kmečkega dela. Brez njiju, ki sta skrbela za nasi-

čenje železnic, ne bi bilo blagostanja. Zato sta industrija in njen kapital dolžna, da tudi kmečkim ljudem priznata enako blagostanje. To pa bo šele doseženo, ko se bosta odstotek kmečkega prebivalstva in odstotek njegovega deleža na narodnem dohodku izenačila in ko bo odpravljena krivica, da je 22 % kmečkega prebivalstva na narodnem dohodku udeleženi le z 11 %.

Kmečki ljudje in kmečka zemlja gospodarsko zaostalega ozemlja južne Koroške potrebujejo izdatnejšo pomoč. Tu „pomoč gospodarsko zaostalemu ozemlju južne Koroške“ ne sme postati obrabljena in prazna fraza brez otipljive vsebine. Ne gre, da bi na račun te pomoči razvijali industrijo in turizem povsod drugod, južno koroško ozemlje pa bi še naprej šepalo za razvojem blagostanja, njegovo avtohtono prebivalstvo pa postajalo plen tujih finančnih interesov. Zato — je zaključeval dr. Mirt Zwitter svoja izvajanja — zahtevamo za kmetovalce južne Koroške priznanje podobnih davčnih olajšav in podobne gospodarske pomoči, kakor jih od države in dežele uživata obrt in industrija. Zato zahtevamo polno upoštevanje dvojezičnosti pri poklicnem šolanju in strokovnem izobraževanju kmečkega prebivalstva. Zato zahtevamo enakopravnost vseh zadrugnih organizacij v deželi. Zato hočemo in želimo, da se pri bližnjih kmečkozborovskih

VOLILNE PRIČE

za kmečkozbornske volitve

Skupnost južnokoroških kmetov opozarja vse svoje pooblaščenosti zastopnike po občinah (Zustellungsbevollmächtigte Vertreter), ki so vložili kandidatske liste za krajevni kmečki odbor, da morajo do četrka, dne 9. novembra 1961 za vsak volilni lokal svoje občine imenovati po dve volilni priči (Wahlzeugen). Volilne priče imajo dolžnost, da za Skupnost južnokoroških kmetov nadzirajo potek volitev.

Volilne priče je treba prijaviti predsedniku občinske volilne komisije. Vsaka volilna priča dobi od njega izstavljen izkaznico, s katero ima vsak čas dostop na volišče.

volitvah vsi južnokoroški kmetje združimo in damo svoj glas za Skupnost južnokoroških kmetov.

Zborovanje je potekalo v naraščajočem navdušenju zborujočih. Bilo je polno odobravalnih pripomb na volilni program in konstruktivnih predlogov za volilno delo. Prevečalo ga je odločilno spoznanje: Vsi na delo, da dobi kmečko ljudstvo južne Koroške zvesto in njegove koristi zastopajoče, samostojno močno zastopstvo v ustanovah kmetijske zbornice, ki bo nedvoumno izpolnjevalo svoje dolžnosti na poti ureditve našega časa in oblasti!

Kandidati Skupnosti južnokoroških kmetov

MOŽJE ZAUPANJA

Za volitve v občni zbor Kmetijske zbornice za Koroško, v odbore okrajnih kmečkih zbornic in v krajevne kmečke odbore v nedeljo, dne 19. novembra 1961 je Skupnost južnokoroških kmetov vložila svoje kandidatske liste. Zahteve in koristi vseh kmetov, najemnikov in užitarjev na gospodarsko zaostalem ozemlju južne Koroške bodo zastopali in za njihovo enakopravnost s kmeti severnih predelov dežele se bodo borili

V OBČNEM ZBORU KMETIJSKE ZBORNICE ZA KOROŠKO:

Kumer Mirko, kmet pd. Črčej na Blatu pri Pliberku;
Dr. Zwitter Mirt, podpredsednik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu;
Malle Bečijan, kmet pd. Cinkovc na Rutah nad Št. Janžem v Rožu;
Trunk Lojze, kmet pd. Ovnič v Žužalčah, obč. Bekštanj;
Gregorič Lojze, kmet pd. Homer v Mali vasi pri Globasnici;
Kramer Lovro, kmet pd. Janšej v Holbičah pri Škofičah;
Galeb Anton, kmet pd. Pavlin v Zagorčah, obč. Bekštanj;
Kristof Gregor, kmet pd. Frin v Dvoru, Bistrica nad Pliberkom;

V ODBORIH OKRAJNIH KMEČKIH ZBORNIC

Velikovec:

Kumer Mirko, kmet pd. Črčej na Blatu pri Pliberku;
Domej Ignac, kmet pd. Zgonc v Rinkolah, obč. Blato;
Picej Adolf, kmet pd. Mohor v Zg. Zamanjah, obč. Škocijan v Podjuni;
Golavčnik Jože, kmet pd. Golavčnik v Zagorjah, obč. Žitara vas;
Kordejč Stefan, kmet pd. Kukman v Mali vasi pri Globasnici;
Bučovnik Rokej, kmet pd. Mali v Lepeni pri Železni Kapli;
Kuchling Janez, kmet pd. Haver v Striholčah, obč. Važenberk;
Urank Jože, kmet pd. Kavh v Encelni vasi, obč. Galicija;

Celovec:

Waldhauser Valentin, kmet pd. Podnar v Podnu, obč. Slov. Plajberk;
Krušic Anton, kmet pd. Rupej v Veljni vasi, obč. Bilčovs;
Korenjak Janez, kmet pd. Jančič v Treblenjah, obč. Šmarjeta v Rožu;
Kramer Lovro, kmet pd. Janšej v Holbičah pri Škofičah;
Olip Janko, kmet pd. Kališnik na Šajdi v Selah;
Goričnik Valentin, kmet pd. Knežnik v Glinjah;
Safran Janez, kmet pd. Pomoč v Bilčovsu;
Sabočnik Tomaž, kmet pd. Kurnik na Plešerki pri Hodišah;

Beljak:

Trunk Lojze, kmet pd. Ovnič v Žužalčah, obč. Bekštanj;
Kristof Florijan, kmet pd. Harej v Dragožičah, obč. Št. Jakob v Rožu;
Miklavčič Jože, kmet pd. Ščedemnik v Št. Janžu, obč. Ledince;
Schnabl Jože, kmet pd. Štuc v Draščah, obč. Straja vas;
Lesiak Ludvik, kmet pd. Postranjak na Bregu pri Rožeku;
Ropač Jože, kmet pd. Hanzl v Ločah, obč. Loga vas;
Triessnig Šimej, kmet pd. Vrt v Ločah nad Baškim jezerom.

Kandidati Skupnosti južnokoroških kmetov so možje iz naše srede. Južnokoroški kmetje potrebujemo v običnem zboru Kmetijske zbornice za Koroško in v odborih okrajnih kmečkih zbornic močno zastopstvo. Vse stranke so nas doslej v zbornici zapostavljale. Zato združimo vsi brez izjeme svoje glasove in dajmo jih v nedeljo, dne 19. novembra za

Skupnost južnokoroških kmetov
(Gemeinschaft der Südkärntner Bauern)

V Sovjetski zvezi eksplodirala super-bomba

Zaključek kongresa KP SZ: Stalin se mora umakniti iz Leninovega mavzoleja

Ceprav se je Generalna skupščina OZN ponovno z veliko večino izrekla proti atomskim poskusom, se le-ti nadaljujejo tako na Vzhodu kakor tudi na Zahodu. V ponedeljek je v zgodnjih jutranjih urah eksplodirala v Sovjetski zvezi doslej največja atomska bomba, tako imenovana super-bomba, o kateri menijo, da je njena eksplozivna moč znašala kakih 75 milijonov ton klasičnega razstreliva. Skoraj istočasno so v Ameriki sprožili četrto podzemno atomsko bombo jakosti 20.000 ton TNT in se zdaj pripravljajo na nove jedrske poskuse v ozračju. Prav tako pa so v Franciji sporočili, da bo tudi Francija kmalu sprožila novo jedrsko eksplozijo.

Vse to se dogaja v dneh, ko vsa svetovna javnost z vso odločnostjo protestira proti atomskim poskusom in ko predstavniki najrazličnejših držav v Združenih narodih dvigajo svoj glas proti nadaljnjemu preizkušanju jedrskega orožja. Kakšen pomen pripisujejo temu vprašanju v OZN, je razvidno iz dejstva, da je Generalna skupščina odložila druge razprave in se takoj posvetila resoluciji, s katero je skupina šestih držav — Jugoslavija, Združena arabska republika, Gana, Etiopija, Nepal in Indija — pozvala vse države, naj opustijo nadaljnje atomske poskuse. Jugoslovanski predstavnik je v razpravi poudaril, da za opravljanje jedrskih poskusov z vsemi njihovimi posledicami ni nobenega opravičila, kajti atomskim državam nihče ne daje pravice samo zato, ker so velike in atomske, da se ne bi menile za pravice in koristi drugih narodov. Takoj je treba prenehati s poskusi, ker »mir se ne varuje z bombami«.

Medtem je bil v Moskvi zaključen XXII. kongres KP Sovjetske zveze, ki je privedel do novih zaostretev v odnosu med partijami

vzhodnega bloka, predvsem v odnosih Sovjetske zveze do Albanije in LR Kitajske. Zaradi tega je moral biti odložen tudi predvideni sestanek najvišjih predstavnikov vzhodnih držav.

Kongres pa je pokazal še več: Poleg napadov na skupino visokih predstavnikov, ki so bili obdolženi protipartijskega delovanja, se je kongres v posebni resoluciji ponovno izrekel proti Stalinu, katerega so javno imenovali morilca. V tozadevni resoluciji je rečeno, da truplo kršitelja Leninovega testamenta ne sme več ostati ob truplu velikega delavskega voditelja, zato je bilo sklenjeno, da bodo Stalinovo truplo odstranili iz Leninovega mavzoleja na Rdečem trgu, kjer bodo postavili spomenik nedolžnim žrtvam stalinistične dobe.

Na tajnem zasedanju je kongres izvolil novo vodstvo KP Sovjetske zveze, v katero so prišle številne mlajše osebnosti, medtem ko več bivših visokih funkcionarjev, ki izhajajo še iz dobe Stalina, ni bilo več izvoljenih. Hruščev je bil ponovno izvoljen za prvega tajnika partije.

Manjšinska zaščita v Avstriji

Znani avstrijski ekspert za mednarodna vprašanja in zlasti za manjšinsko problematiko prof. dr. Felix Ermacora je imel v četrtek, dne 26. oktobra pred Društvom pravnikov v Celovcu predavanje pod naslovom »Manjšinska zaščita v Avstriji«. Predavanje je bilo tembelj zanimivo, ker se je predavatelj kot član komisije za človečanske pravice pri OZN in pri Evropskem svetu dotaknil tudi vprašanja, kako OZN gleda na manjšinsko vprašanje.

Poudaril je, da v OZN ni preveč zanimanja za to vprašanje in zaradi tega posebna komisija za proučevanje manjšinskega vprašanja ne pride na zeleno vejo. Zlasti azijski in afriški narodi, ki sicer proglašajo pravico samoopredelitve za kolonialna ljudstva, ne kažejo nobenega razumevanja za to plat vprašanja nacionalnih in verskih manjšin, ker bi sicer v Aziji in Afriki nastali še novi, neresljivi problemi, ker je tam nebroj jezikovnih in drugih manjšin. Napočno je, v tej zvezi kot protiarargument sklicevati se na Ciper, ker je le-ta bil rešen kot kolonialni problem in ne kot nacionalni problem. Tudi alžirski problem nima vzporeda v borbi nacionalnih manjšin, marveč je treba simpatije sveta do alžirskega gibanja iskati drugod.

Manjšinsko vprašanje je torej treba gledati zgodovinsko in je bilo južnotirolsko

Vicekancler Pittermann v Sloveniji

Zadnjo soboto in nedeljo je bival vicekancler dr. Bruno Pittermann na dvodnevem obisku v Sloveniji. V soboto zvečer je bil gost podpredsednika jugoslovanske vlade Edvarda Kardelja, v nedeljo pa je v spremstvu podpredsednika Zvezne ljudske skupščine in ministra za industrijo Franca Leskoška-Luke ter avstrijskega generalnega konzula v Ljubljani Karla Newoleta obiskal Novo Velenje. Seznanil se je z razvojem in načrti velenjskega rudnika, posebno »imprisonirala« pa ga je širokopoteznost in modernost izgradnje Velenja, kakor je izjavil po ogledu najmlajšega slovenskega mesta.

vprašanje mogoče spraviti pred Generalno skupščino OZN samo zaradi tega, ker med Italijo in Avstrijo obstaja specialni sporazum De Gasperi-Gruber.

Konkretno je glede manjšinske zaščite opaziti dvojno stališče: eno, ki v glavnem ščiti le posameznika in drugo, ki hoče predvsem zaščito narodne skupine kot celote. Medtem ko se je po prvi svetovni vojni splošno uveljavilo le načelo zaščite posameznika, so danes močne tendence po kolektivni zaščiti odnosno po zaščiti narodnostne skupine kot celote. Te tendence so zlasti močne pri manjšinah samih, so pa opaziti tudi v OZN. Manjšinska zaščita v Avstriji sami ima globoke zgodovinske korenine. Čeprav morada nekdanje vsakodnevno izvajanje opravičuje sodbo o monarhiji kot zaporu narodov, pravno gledano taka sodba ni pravična. Nasprotno so pravna določila v korist enokopavnosti narodov jasna in precizna, da pošteno izvedena in uporabljena ne dopuščajo diskriminacije kakršnega koli naroda.

Današnja manjšinska zaščita v Avstriji sloni na treh osnovah: 1. na členu 19 Državnega osnovnega zakona, 2. na členih 67—69 Senžermenske pogodbe in 3. na členu 7 Državne pogodbe z dne 15. 5. 1955.

V teh zakonitih določilih za praktično zapopadana oba načela, tako načelo kolektivne kakor načelo individualne zaščite. Čeprav je močnejši poudarek na zaščiti odnosno na pravicah posameznika, je zlasti v členu 19 Državnega osnovnega zakona, v členu 68, odstavek 2, Senžermenske pogodbe in v § 5 člena 7 Državne pogodbe zasnovana tudi zaščita narodnostne skupine kot celote. V nasprotju s splošno avstrijsko judikaturjo in pravnim naukom je dr. Ermacora namreč mnenja, da je najmanj prvi odstavek člena 19 Državnega osnovnega zakona še v veljavi in mu nikakor ni bilo derogirano. Le-ta pa izrecno ščiti enakovrednost narodnostne skupine kot celote in ugotavlja njeno nedotakljivo pravico do zaščite in gojitve lastne narodnosti in jezika. Enako govori tudi odstavek 2 člena 68 Senžermenske pogodbe o manjšinah kot celotah, ki imajo pravico do primernega dela

iz javnih sredstev, medtem ko § 5 člena 7 Državne pogodbe ščiti manjšino kot celoto pred dejavnostjo nacionalno nestrpnih organizacij.

Glede vprašanja, ali je člen 7 Državne pogodbe neposredno uporaben, je dr. Ermacora mnenja, da je neposredno uporaben, v kolikor neposredni uporabnosti ni na poti »tehnični zadržek«. Le-to pa je politično vprašanje in ne vprašanje prava. Vsekakor pa veljajo povsod tam, kjer tak »tehnični zadržek« onemogoča neposredno uporabnost člena 7 Državne pogodbe, manjšinska zaščitna določila Senžermenske pogodbe in veljavna določila člena 19 Državnega osnovnega zakona.

V tej luči manjšinska zaščita v Avstriji ni ne enaka niti popolna. Tako za gradiščanske Hrvate in štajerske Slovence še ni nobenega izvedbenega zakona glede člena 7 in celo na Koroškem za gotove dvojezične okraje ne veljajo na primer določila zakona o sodnem jeziku in določila manjšinskega šolskega zakona, ki so v drugih dvojezičnih okrajih v veljavi. Zlasti juristi — je poudaril prof. dr. Ermacora — bi morali vedeti, kakšna dolo-

čila so bila še nedavno v veljavi in je ob tej priložnosti citiral nek odlok pravnega ministrstva iz leta 1956, ki navaja kot še veljavna razna določila tudi glede uporabe slovenščine pred sodišči.

Na koncu je dr. Ermacora ob iznašanju dvojnih pojmovanj o zaščiti manjšin, ki ena zahteva le preprečitev sleherne diskriminacije, druga pa aktivno podpiranje vsestranskega razvoja manjšine, poudaril, da za Avstrijo po njegovem mnenju obstoji le dolžnost, da prepreči sleherno diskriminacijo, ni pa obvezana, da posebej aktivno podpira razvoj svojih manjšin. Kljub temu pa je končal predavatelj, da svet nima razumevanja za razne politične pomisleke, ki v praksi dejansko preprečujejo učinkovito zaščito, in je izrazil željo, da bi prišlo v Avstriji končno do enake in popolne resnične zaščite vseh manjšin brez ozira na razne politične in druge momente. Le tako bo Avstrija tudi s polno moralno pravico in z večjo učinkovitostjo zagovarjala svoje upravičene zahteve v korist južnotirolske manjšine. V tej zvezi je opozoril na izvajanja jugoslovanskega zunanjega ministra ob priložnosti debate o Južnem Tirolu v OZN, ki je z nedvoumnim opozorilom na jugoslovanske manjšine v Avstriji izrazil upanje, da bodo načela, katerih uresničenje želi Avstrija za svojo manjšino v Južnem Tirolu, postala splošno veljavna tudi za druge manjšine.

Veliko zborovanje miru v Vidmu

S skupnim pozivom za ohranitev miru in mirno rešitev vseh spornih mednarodnih vprašanj se je v Vidmu zadnjo nedeljo zaključilo veliko zborovanje miru — shod partizanov, katerega se je udeležilo več tisoč bivših partizanskih borcev iz vseh predelov Italije ter slovenskih partizanov z Goriškega in Tržaškega.

Udeleženci velike protifašistične manifestacije so v povorki po videmskih ulicah nosili številne transparente s podatki o udeležbi posameznih pokrajin severovzhodne Italije v osvobodilnem boju, kakor tudi z zahtevami za ohranitev miru ter proti novim fašističnim nevarnostim. Videmski partizanski shod je imel predvsem namen tesneje povezati bивše partizanske borce z velikimi vprašanji sodobne Italije in mednarodnih razmer, kot so ohranitev miru, sodelovanje in bratstvo med narodi, odprava vseh žarišč današnjih mednarodnih zaostritvev in ostankov fašizma.

Mogočnemu antifašističnemu zborovanju je dajala poseben poudarek navzočnost nekaterih delegacij inozemskih protifašističnih gibanj. V svojih govorih so voditelji bivših italijanskih partizanov opozorili na nevarnosti, ki ogrožajo danes demokratični razvoj Italije in v svetu ter se v tej zvezi zlasti zavzeli za prepoved italijanske neofašistične stranke in za popolno uveljavitev demokratičnih načel italijanske ustave. V zaključnem pozivu, ki so ga podpisale tudi

inozemске delegacije, pa so poudarjeni ideali osvobodilnega boja proti fašizmu in obsojeni vsi poskusi, ki ogrožajo mir in sožitje v svetu. Velike sile so partizani pozvali, da se takoj sporazumejo o razorožitvi in njeni kontroli, predvsem pa da takoj ustavijo vse jedrske poskuse.

1. novembra v Grazu:

Žrtvam fašizma dostojen spomenik

Kljub ogabnemu zaleževanju in hujskani neodgovornih elementov, v katerih vrstah je še vedno živa nacistična miselnost, je bil 1. novembra v Grazu odkrit dostojen spomenik žrtvam nacističnega nasilja predvsem iz Jugoslavije, pa tudi iz raznih drugih dežel. Svečanosti se je udeležilo veliko število svojcev žrtev, bivših partizanov in drugih antifašistov, pa tudi visokih predstavnikov oblasti in javnega življenja. Samo iz Jugoslavije je prišlo v Graz mnogo nad tisoč udeležencev, ki so počastili spomin junakov, kateri so za osvoboditev in mirno sožitje med narodi žrtvovali svoja življenja.

Svečanosti v Grazu se je udeležila tudi veččlanska delegacija Zveze koroških partizanov pod vodstvom predsednika Karla Prušnika-Gašperja.

V Jugoslaviji ugotavljajo:

Nadaljnje naraščanje industrijske proizvodnje

Zvezni zavod za statistiko je objavil podatke o razvoju industrijske proizvodnje v prvih 9 mesecih tega leta, iz katerih je razvidno, da je bila proizvodnja v omenjenih mesecih povprečno za 8 odstotkov večja od proizvodnje v istem razdobju lani. To povečanje sicer v celoti ne ustreza nalogam, ki jih je postavil pred industrijska podjetja družbeni plan, vendar pa je v posameznih panogah dosežena raven tudi večja od predvidene proizvodnje.

Posebno velik uspeh je bil dosežen v industriji nafte, kjer se je proizvodnja v primerjavi z lanskim letom povečala za 36 %. Na drugem mestu je bila papirna industrija s povečanjem proizvodnje za 26 %. Za 17 % sta svojo proizvodnjo povečali elektroindustrija in grafična industrija medtem ko je bilo pri industriji gradbenega materiala zabeleženo povečanje za 14 %, v živilski in gumarski industriji za 13 %, v lesni industriji za 11 % ter v kemični industriji in nekaterih drugih industrijskih dejavnostih za 10 %. Pod porastom za 10 % v primerjavi z letom 1960 so bile naslednje industrijske panoge: nekovinska industrija, barvasta metalurgija, kovinska industrija ter industrija usnja in obutve, premogovniki in tekstilna industrija, ki pa so kljub temu vse povečale svojo proizvodnjo v primerjavi z lanskim letom, pod lansko proizvodnjo pa je ostala edino proizvodnja tobaka.

Za Slovenijo je bilo v prvih 9 mesecih tega leta zabeleženo tudi pomembno povečanje pomorskega in javnega avtomobilvečanje za 51 % v primerjavi z lanskim letom, v javnem avtomobilskem prometu prevoženih kilometrov, ki jih je bilo v prvih nega prometa se kaže tudi v povečanju razdobjem letos za 20 % več. devetih mesecih v primerjavi z ustreznim letnega prometa. V pristaniščih je promet

PO ŠIRNEM SVETU

NEW YORK. — Generalna skupščina OZN je na priporočilo Varnostnega sveta sprejela LR Mongolijo in Mavretanijo kot 102. in 103. člana OZN. Medtem ko so Mongolijo sprejeli z aklamacijo, je pri glasovanju o sprejemu Mavretanije 13 držav glasovalo proti, 20 pa se jih je glasovanja vzdržalo, ker so nekatere afriške dežele mnenja, da je Mavretanija sestavni del Maroka.

LEOPOLDVILLE. — Podpredsednik osrednje kongoške vlade Gizenga ustanavlja novo politično stranko, ki se bo imenovala Nacionalna stranka Lumumba. Sodijo, da bo novo politično gibanje, strnilo večino naprednih nacionalnih sil in da bo v osnovi uveljavljala politiko enotnosti in neodvisnosti Konga, kot jo je izvajal že umorjeni Lumumba.

BERLIN. — V zadnjem tednu je prišlo do več izvalnih ukrepov zahodnih sil proti Vzhodni Nemčiji. Pod krinko, da manifestirajo »odločnost Zahoda«, so ameriški tanki zapeljali na območje vzhodnega Berlina in se po daljšem času spet vrnili v zahodni del mesta. Ker se vzhodnonemške oblasti niso puštile izzvati, so s temi manevri spet prenehali, vendar so nepristranski opazovalci mnenja, da je tako očitno izživljanje lahko zelo nevarno.

PARIZ. — Medtem ko je predsednik začasne alžirske vlade Benheda v svojem nedavnem govoru ponovno izrazil pripravljenost na pogajanja s Francijo, je francoski minister za alžirska vprašanja na tiskovni konferenci ponovil odločenost svoje vlade, da bo ostala zvesta »samoodločbi Alžirije, ki bi bila združena s Francijo«. Je pa seveda malo upanja, da bi alžirsko ljudstvo, ki se že sedem let bojuje za svojo svobodo in neodvisnost, sprejelo tako »samoodločbo«, kot bi mu jo vsilila Francija.

LONDON. — Med Veliko Britanijo in LR Kitajsko se že več mesecev pogajajo o sklenitvi pogodbe, po kateri bi Velika Britanija prodala LR Kitajski določeno število reakcijskih potniških letal v skupni vrednosti 28 milijonov funtov šterlingov. Če bi se pogajanja uspešno končala, bi bila to prva dobava britanskih letal LR Kitajski.

BEOGRAD. — Januarja leta 1962 bo iz Beograda krenila »karavana prijateljstva«, ki bo tekom dveh let prepovala večino afriških dežel in s tankimi ljudstvi navezovala in utrjevala prijateljske stike. V odpravi bodo šlije Jugoslovani, dva Poljaki, en Švicer in ena Angležinja, med poljo pa se jim bosta pridružila po dva zastopnika tiste države, skozi katero bodo potovali. Uradni jezik odprave bo esperanto, vendar bo skupina sestavljena tako, da se bodo njeni člani med potovanjem lahko sporazumevali v 14 jezikih.

BONN. — Pogajanja za novo vladno koalicijo v Zahodni Nemčiji med CDU-CSU in FDP so se zavlekla mnogo dalje, kot so v začetku pričakovali. Ko je že izgledalo, da bo dosežen sporazum, so z obeh strani spet postavili zahteve, ki so pogajanja že zavlekla. Ko se je FDP končno sprijaznila s tem, da bo Adenauer ponovno postal kancler, je kot glavna ovira ostal zunanji minister Heinrich von Brentano, ki je bil pred dnevi prisiljen podati ostavko.

PARIZ. — Uradno so objavili, da bo francoski predsednik de Gaulle obiskal Veliko Britanijo, kjer se bo mudil od 24. do 26. novembra kot osebni gost britanskega premiera Macmillana. V britanskih in francoskih krogih sodijo, da se bosta državnik razgovarjala o mednarodnem položaju in o taktiki, ki naj bi jo sprejele zahodne države, da bi se zmanjšala sedanja napetost s Sovjetsko zvezo.

PRETORIA. — Pravosodni minister Južnoafriške uniije Vorster je prepovedal afriškemu voditelju in dobitniku letošnje Nobelove nagrade za mir Lutuluji, da bi se udeležil sestanka, ki je bil organiziran njemu na čast. Posebno sodišče v Cocksadu pa je obsodilo šest domačinov na smrt in 10 na osem let zapor, ker so lani sodelovali v demonstracijah proti rasnim diskriminacijam v Južnoafriški uniji.

AKRA. — V glavnem mestu Gane bo prihodnje leto od 11. do 18. aprila mednarodna konferenca pod geslom »Svet brez atomskih bomb«. Pripravljeni odbor bo na konferenco povabil okoli sto najpomembnejših borcev proti jedrskemu orožju iz vsega sveta, ki bodo razpravljali o zmanjšanju napetosti in miraljubnem izporičanju jedrske energije.

NEW YORK. — Delegat Saudove Arabije v OZN Sukeiri je predlagal sestanek med Kennedyjem in Hruščevom, kjer naj bi se razgovarjala o razorožitvi. Sestanku, ki naj bi trajal tako dolgo, dokler ne bi dosegla sporazuma, naj bi sledilo posebno zasedanje Generalne skupščine OZN, ki bi se ga udeležili šefi držav in vlad. Tudi to zasedanje naj bi trajalo do podpisa sporazuma o razorožitvi.

BOCEN. — Na Južnem Tirolskem je prišlo v zadnjih dneh ponovno do streljanja med italijanskimi vojaki in neznanimi streli. Pri tem sta bila dva vojaka lažje ranjena. Policija je v tej zvezi aretirala nekaj južnih Tirolcev, druge pa zasliševala.

ATENE. — V nedeljo so bile v Grčiji splošne volitve, pri katerih si je ponovno zagotovila večino dosedanja vladna stranka premiera Karamanisa.

Veliko priznanje jugoslovanski književnosti:

Srbski pisatelj Ivo Andrić

prvi Jugoslovčan, ki je prejel Nobelovo nagrado za literaturo

„Gospod Andrić, po naročilu Švedske akademije mi je čast sporočiti, da vam je bila podeljena Nobelova nagrada za literaturo za letošnje leto kot priznanje za epsko moč, s katero ste prikazali motive in usode vaših narodov. Veseli me, da vam lahko sporočim v imenu moje dežele in njenega ljudstva ter v svojem osebnem imenu najlepše želje za vašo osebno srečo.“ S temi besedami, izgovorjenimi v srbskem jeziku, je odpravnik poslov švedskega veleposlaništva v Beogradu Rene Belgind uradno obvestil Ivo Andrića o visokem priznanju, ki je bilo izkazano jugoslovanskemu pisatelju in jugoslovanski literaturi sploh.

Ivo Andrić, ki sodi med največje sodobne jugoslovanske pisatelje, je bil že pri podelitvi lanske Nobelove nagrade za literaturo v najožji izbiri in mu je za dosego nagrade manjkal en sam glas. Rojen je bil 10. oktobra 1892 v Travniku; študiral je srednjo šolo v Sarajevu, nato pa univerze v Zagrebu, na Dunaju, v Krakovu in Grazu. Že kot gimnazijec je deloval za svoje ljudstvo in so ga zato avstro-ogrske oblasti preganjale; bil je v zaporu in internaciji. Po dokončani študiju je bil do izbruha druge svetovne vojne v diplomatski službi. Za časa okupacije se je umaknil iz javnega življenja in se posvetil izključno pisanju, po vojni pa je spet stopil v politično življenje in bil več let predsednik Zveze jugoslovanskih književnikov.

Literarno delo Iva Andrića se je pričelo že leta 1911, vendar se je uspešno uveljavil šele po prvi svetovni vojni. Odkar je leta 1920 objavil novelo »Potovanje Alije Džerzeleza«, se je povsem posvetil prozi in postal eden od najpomembnejših epikov jugoslovanske književnosti. Mesto med prvimi jugoslovanskimi in evropskimi romanopisci pa si je pridobil s svojimi tremi romani »Gospodična«, »Travniška kronika« in »Most na Drini«. S temi svojimi deli je postal Ivo Andrić mednarodno znan in se prevodi njegovih romanov množe od leta do leta. Tako je na primer njegov roman »Most na Drini« doživel že nad dvajset prevodov in ga berejo danes v jeziku hindu, v nemščini, angleščini, holandskino, španščini, francoščini, ruščini, poljščini, bolgarščini, letonščini, švedščini, norveščini, češčini, finščini itd. Razen nekaj novejših del in »Gospodična«, ki je psihološko-socialni roman, opisuje Andrić v svojih delih preteklost Bosne, ki jo ima v ožjem pomenu za svojo domovino. Pisatelj je izvrsten pripovednik, kronist in pesnik preteklosti Bosne in njenega ljudstva, avtor, ki ima svoj poseben svet in svojo posebno življenjsko filozofijo. Prav zaradi tega pa je bil zdaj deležen najvišjega priznanja — Nobelove nagrade za literaturo.

Ob priznanju letošnje Nobelove nagrade za literaturo jugoslovanskemu pisatelju Ivu

Ivo Andrić (levo) sprejema uradno obvestilo in čestitke odpravnik poslov švedskega veleposlaništva

Andriću je ves svetovni tisk obširno poročal o njegovem delu in splošno izrazil mnenje, da je bil letos deležen tega visokega priznanja umetnik, ki ga v polni meri zasluži. Predsednik Društva slovenskih književnikov Anton Ingolič je ob tej priložnosti izjavil: »V zadnjem času so naši narodi dosegli velike in opazne uspehe na raznih delovnih področjih, predvsem pa na področju politično-družbene aktivnosti, za kar smo dobili tudi več mednarodnih priznanj. Tem priznanjem se je končno pridružilo tudi priznanje na literarnem področju. S podelitvijo Nobelove nagrade za literaturo ni bilo dano zaslužen priznanje samo Ivu Andriću, čigar literarni sloves je

že zdavnaj prekoračil meje Jugoslavije, temveč je na ta način tudi priznana visoka raven srbske in drugih jugoslovanskih književnosti. Z Nobelovo nagrado so dobili priznanje tudi tisti literarni ustvarjalci, ki za svoja dela niso dobili takih priznanj, čeprav so jih v resnici zaslužili. Slovenski književniki se iskreno veselimo velikega priznanja in od srca čestitamo Ivu Andriću, dobremu poznavalcu in prijatelju slovenske književnosti.«

Nagrado, ki znaša letos 250.000 švedskih kron (približno 1,25 milijona šilingov) bo Ivo Andrić 10. decembra prejel v Stockholmu iz rok švedskega kralja Gustava Adolfa.

Slikarski natečaj Zveze slovenske mladine v Celovcu

Kakor znano, je Zveza slovenske mladine v Celovcu v prvi polovici junija razpisala slikarski natečaj in povabila k sodelovanju vse mlade talente v slikanju. Prejšnjo nedeljo je posebna ocenjevalna komisija pregledala vposlana dela ter po dolgem in vestnem ocenjevanju izbrala pet najboljših del, katerih avtorji prejmejo lepe nagrade:

1. nagrado v višini 500 šilingov je komisija prisodila G. Janužu za njegovo oljnatno sliko »Pred plesom«;
2. nagrado — bon za nakup knjig v vrednosti 300 šilingov, prejme Zorka Weiss za »Jesensko pokrajino«;
3. nagrado v višini 200 šilingov dobi H. Greiner za sliko »Luna v mestu«;
4. nagrado — brezplačno poštovanje na nogometno tekmo Jugoslavija-Avstrija v Zagrebu ali obisk ljubljanske Opere — Bogomir Bogataj za sliko »Vprašanje«;
5. nagrado — brezplačni obisk ljubljanske Opere — prejme Rezika Prušnik za sliko »Na paši«.

Ocenjevalna komisija ni imela lahko dela, saj je morala izbirati med celo vrsto slik — oljnatih, akvarelov, risb itd., ki so jih poslali mladi umetniki in umetnice. Udeležba pri natečaju je vsekakor pokazala, da je med našo mladino dovolj talentov, ki so brez vsake strokovne izobrazbe ustvarili dela, katerim je treba izreči popolno priznanje.

Zveza slovenske mladine nagrajencem čestita in jih vabi, da se čim prej zglasijo na njenem sedežu v Celovcu, Gasometergasse 10/1, kjer lahko dvignejo tudi svoje nagrade.

Zveza slovenske mladine

Prvi koncert celovškega komornega orkestra

Kakor smo zapisali že v zadnji številki, je celovski komorni orkester tudi za novo sezono pripravil štiri abonmajske koncerte. Prvi od teh je bil v ponedeljek zvečer v veliki dvorani Doma glasbe, dopoldne pa kot generalna za srednješolsko mladino.

Za prvi koncert v novi sezoni si je orkester pod vodstvom Norberta Artnerja izbral Haydnovo »Missa Sanctae Caeciliae«, veliko koncertantno mašo za soliste, zbor, orkester in orgle. Kot pevski solisti so sodelovali Edith Kermer (sopran), Maria Weutz (alt), Kurt Equiluz (tenor) in Franz Pacher (bas), medtem ko je na orgle igrala Annemarie Groysbeck, medtem ko so v zboru nastopali komorni zbor iz St. Vida, člani dunajskega akademškega komornega zbora in člani celovškega gledališkega zbora.

Že prvi letošnji nastop celovškega komornega orkestra je pokazal, da je ansambel, ki ima za seboj šele dveletno tradicijo, napravil pomemben korak naprej in zasluži pozornost tudi pri naslednjih nastopih.

JANKO PLETESKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni

O tem priča celo tedanji avstrijski zunanji minister Gruber v svoji knjigi: »Nismo smeli dopustiti, da bi notranja struktura dvojezičnega ozemlja bila s pomočjo teritorialne avtonomije tako razrahljana, da bi ne bili več sposobni to področje obvladati in braniti. Zaradi tega je bilo treba posebno paziti na določbe člena 5 B (poznejšega čl. 7), v katerih naj bi bile opisane pravice manjšine. Bili smo pripravljene priznati jezikovne in kulturne pravice manjšine; kljub temu pa smo morali paziti, da ne bi člen o mejah bil praktično razveljavljen.« In dalje: »Naša londonška delegacija je zahtevala vsak dan odločitve, ali naj pristanek na to ali ono besedilo. Pri tem je šlo pogosto za take zelo zamotane zadeve kot je manjšinska zaščita na Koroškem...« (Karl Gruber, Zwischen Befreiung und Freiheit, Wien 1953, str. 215 in 217.) Avstrijsko zunanje ministrstvo je torej o vsem bilo sproti informirano, je tudi dalo pristanek na vsako posamezno formulacijo ob polnem poznanju njene vsebine. Zato je gotovo neumest-

no, da danes avstrijska oblast postopa nasproti pozitivnim določbam državne pogodbe in izkrivlja njihov duh in namen, ko uzakonjuje ugotavljanje manjšine kot pogoj za izvajanje teh določb in ko daje pojmu manjšine vsebino, ki nasprotuje državni pogodbi.

Kakšen praktičen pomen za manjšino bi naj imele določbe o njenem ugotavljanju po namenu avstrijskega zakonodajalca, postane jasno, če pogledamo metodo, ki jo je Avstrija uporabila v povojnih letih, da bi sistematično vzbudila dvom v obstoj slovenske manjšine kot take in da bi ta dvom tudi politično izkoristila.

Kot rečeno, se je uredba iz leta 1945 o dvojezičnem šolstvu naslonila na zadnje kolikor toliko objektivno ljudsko štetje, t. j. iz leta 1910. Avtorjem uredbe je bilo pač jasno, da poznejša avstrijska štetja ne morejo biti podlaga za ugotovitev etnične strukture Južne Koroške. Neuporabnost poznejših avstrijskih štetij se je najočitneje pokazala leta 1939, ko je celo nacistični režim pri svojem štetju na Koroškem ugotovil znatno več Slovencev, kot pa

14

je to bilo pri štetjih avstrijske republike. (Avstrijsko štetje l. 1923 — 36.213 in 1934 — 26.128 Slovencev, nacistično štetje l. 1939 — 45.000 Slovencev.)

Po vojni Avstrija sprva ni sistematično izvedla štetja, ki bi ugotavljalo materinščino ali pa vsaj običajni jezik prebivalstva. Pač pa se je za praktične potrebe, posebno za potrebe šolstva, odločila za to, da je vsako leto pri rednih statističnih podatkih, ki so jih dajali posamezni šolski voditelji za svoje šolske okolišče, anketirala tudi materinščino učencev. Zanimivo je, da je statistični urad te podatke objavil prvič leta 1948/49, torej v času, ko je bilo že skoraj popolnoma zanesljivo, da je mejno vprašanje praktično rešeno.

Kriterij za ugotavljanje materinščine šolarjev v letu 1948/49 sicer ni bil objavljen, vendar je zelo verjetno tedaj veljalo podobno pravilo, kakršnega so v poznejših letih uporabljali pri šolski statistiki. Za podobno statistično anketo v letu 1951/52 je odlok št. 59 deželnega šolskega sveta (10. september 1951, Z. 11.557/Lschr.) dal šolskim vodstvom, v smislu odluka zveznega prosvetnega ministrstva z dne 13. avgusta 1951, Zl. 34.842-IV/18, naslednje navodilo glede izpolnjevanja rubrike o materinščini: »Kot materinski jezik je treba zapisati obče-

valni jezik, ki je v rabi v družinskem krogu. Pri tem ne gre za »izjavo o kulturni pripadnosti«, zaradi česar je treba učence, ki doma govorijo izključno ali pretežno slovenski, oz. roma slovensko narečje (nekoč označevano kot »windisch«) zapisati v rubriko »materinski jezik slovenski«. Razrednemu učitelju bo to večinoma znano brez posebnega izpraševanja.« Gre torej za podatke, ki so jih o družinskem jeziku učenca dajali učitelji v glavnem po svoji vednosti, brez posebnega izpraševanja. Razume se, da je podatek bil odvisen od učiteljevega osebnega mnenja oziroma razpoloženja in ga nihče ni kontroliral, tako da ga je mogoče vzeti le kot spodnjo mejo števila otrok slovenskega materinskega jezika, ne pa kot maksimalno število. Značilno za zmedo, ki jo je avstrijska statistika dotlej ustvarila s svojimi jezikovnimi merili, je za splošne pojme malo nenavadno opozorilo, da ne gre za »izjavo o kulturni pripadnosti«, marveč za družinski jezik, kar bi po samem pojmu materinščine pač moralo biti že jasno. Instruktivno je tudi stališče, ki se ujema z znanstvenimi kriteriji in s stvarnim stanjem, da je »windisch« le zgodovinska nemška oznaka za slovensko koroško narečje in da ga je treba uvrstiti v kategorijo slovenskega jezika. Enako navodilo je

bilo izdano še leta 1953, leta 1954 pa je sledilo opozorilo, da »ima otrok lahko samo en materinski jezik«. (Verordnungsblatt für das Schulwesen in Kärnten, Stück IX/X, Sept./Okt. 1954) Od leta 1956 dalje je popisovanje materinščine in objavljanje takih podatkov prenehalo. Po teh podatkih je bilo v šolskem letu 1948/49 na koroških dvojezičnih šolah skupno 6733 učencev s slovensko materinščino. Če bi to število slovenskih otrok preračunali na sorazmerno število vsega prebivalstva, bi dobili za ozemlje dvojezičnih šol na Koroškem približno 47.500 ljudi s slovensko materinščino. Torej še vedno mnogo manj, kot pa so bile sodobne cenitve britanskih okupacijskih oblasti, ki so računale, da je na Koroškem okrog 60.000 Slovencev. (Report from the Select Committee on Estimates, Session 1945-46, London His Majesty's Stationary Office, str. 674.) Pa vendar je tudi ta številka bila avstrijskim krogom previsoka, zato so se za popis prebivalstva, ki je bil izveden 1. junija 1951, odločili za čisto posebno metodo prikrievanja Slovencev. Tudi to pot se avstrijska statistika na osnovi izkušenj, ki izvirajo še iz časov monarhije, ni odločila za ugotavljanje materinskega jezika prebivalstva, marveč za tako imenovani običajni jezik (Umgangssprache).

(Se nadaljuje)

Visok življenjski jubilej
koroškega rojaka v Mariboru:

Profesor dr. Franc Mišič — osemdesetletnik

Rodil se je pred osemdesetimi leti v Borovljah v zavedni puškarski družini. Nadarjena fant so dali študirat v celovško gimnazijo. Že kot gimnazijec se je ogrel za narodnostne in socialne pravice slovenskega ljudstva in prav tako je deloval za lepe vzore v vrstah študentov kot visokošolec na Dunaju in v Gradcu, v počitnicah pa v domačem kraju. Leta 1908 je promoviral na filozofski fakulteti in napravil profesorski izpit.

Med redkimi takratnimi slovenskimi izobraženci je dr. Franc Mišič deloval v borovljskem okraju kot napredni narodno zavedni kulturni in politični delavec. Več slovenskih društev je ustanovil ter sodeloval kot organizator in publicist. Pogosto je nastopal kot poljuden vsem razumljiv govornik. Nekaj časa je bil vodja našega narodnega gibanja v spodnjem Rožu. Dr. Mišič je bil med izdajatelji in sodelavci lista »Korošec«. Zaradi svojega prepričanja in dejavnosti je prestopil mnogo preganjanja od strani nemških nacionalcev in drugih konservativcev.

Na Koroškem ni dobil službe ter je začel svojo profesuro v Mariboru, nato pa je služboval v Kranju in Gorici.

Zavestno se je vključil v plebiscitno kampanjo kot organizator, govornik in publicist. Po plebiscitu je moral zapustiti Koroško ter se je izselil v Slovenijo. Služboval je v Celju, pozneje pa v Mariboru do svoje upokojitve.

Ime dr. Mišiča zaradi njegove agilne in plodne kulturne dejavnosti ni znano le v Mariboru, temveč tudi široki slovenski javnosti v Sloveniji in v zamejstvu. Tudi kot upokojenec se ni nehal boriti za pravice svojega naroda. Napisal je več znanstvenih razprav, med katerimi je zlasti zanimiva »Ledinska in hišna imena v okolici Solčave in Luče«. Z njo je ovrgel lažno trditev o nemškem značaju gornje Savinjske doline, kar je leta 1940 hotela prepričevati nacistična publikacija. Razen mnogih člankov narodnoobrambenega značaja, ki jih je objavljaval v naprednem časopisu, je dr. Mišič napisal tudi vrsto člankov in knjig poljudno znanstvene, prirodoispirne in topisne vsebine. Z literarnimi deli je odkrival slovenski pa tudi nemški javnosti lepote slovenske zemlje, turistične postojanke in pokrajinske zanimivosti v slovenskem Podravlju. Več let je urejal in tudi večinoma sam pisal ilustrirano tujsko prometno revijo »Jugoslovanski biseri«. Seznan njegovih pisanih del je pester in bogat.

Jubilant stoji ves čas z besedo in dejanjem na braniku pravic svojega ljudstva. Za časa nacistične okupacije sta se z ženo vključila tudi v narodnoosvobodilno borbo. Kakor povedano, je še danes aktiven, ves čas življenja pa ga vežejo topli spomini na Koroško in koroške rojake ter je vedno živo in z dejavnostjo spremljal prizadevanje koroških Slovencev za obstoj na lastni zemlji.

Spoštovanemu jubilaru dr. Francu Mišiču iskreno čestitamo ter mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let življenja v lepem obdobjem mestu Mariboru!

Radiše

V nedeljo zjutraj smo v slovenski oddaji celovškega radia slišali pristoječo čestitko. Posvečene so bile mlademu paru, ženinu in nevesti, ki sta ta dan sklenila zvezo za življenje. Čestitkam je sledila pesem, dve pesmi, in ni čudo, saj izhaja ženin Simej Wrulich iz priznane pevske družine na Radišah. Kdo na Koroškem ne pozna očeta ženina, ki mu je prav tako ime Simej, zborovodje pevskega zbora SPD na Radišah. Videli in slišali smo ga pri nešteti nastopih po koroških odrih in tudi na pevskih turnejah. Pevski dar je prirojen tudi sinu Simeju ter z veseljem in z dobro zavestjo prepeva v zboru sebi v zadoščenje in drugim v vzpodbudo in razvedrilo.

Mladi Simej Wrulich si je izbral kot življenjsko družico Kalico Stane iz Grablje vasi, prav tako iz ugledne in poštene slovenske družine. Dva mlada zgladna značaja bosta svojo nadaljnjo življenjsko pot skupno korakala in delila srečo družinskega življenja, skupno in v harmonični ljubezni pa tudi zmagovala vse težave na življenjski poti.

Pesem je spremljala poročno slavje mlade para, pesem kot izraz plemenitega značaja dobrih ljudi. Ko novoporočence iskreno čestitamo, želimo, da bi ju lepota neminljivo lepe pesmi spremljala v skupnem življenju mnogo mnogo let! Vedno drži: v družini, kjer je pesem doma, je srečno življenje.

V soboto in nedeljo:

KOMORNI ZBOR DPD Svoboda „Tone Čufar“ z Jesenic

bo gostoval na Reki in v Ločah

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze bo jutri in v nedeljo gostoval na Koroškem visoko kvalitetni Komorni zbor DPD Svoboda „Tone Čufar“ z Jesenic in pod vodstvom svojega dirigenta Poldeta Ulage priredil koncerta pri Antoniču na Reki pri Št. Jakobu (sobota, 4. 11. ob 20. uri) in pri Pušniku v Ratencih pri Ločah (nedelja, 5. 11. ob 14.30 uri).

Komorni zbor, ki prihaja k nam v goste, je sicer mlad ansambel — prvič se je predstavil javnosti letos aprila na koncertu v počastitev 20-letnice ljudske vstaje in 15-letnice društvene pevske dejavnosti na Jesenicah — vendar združuje vrsto izvežanih pevcev in pevk, ki deloma nastopajo tudi v jeseniškem gledališču. Nekatere od njih pa smo spoznali tudi na Koroškem, ko je pri nas gostovala folklorna skupina z Jesenic.

Na obeh koncertih na Reki in v Ločah bo zbor v glavnem nastopil s sporedom, s katerim je doživel navdušen sprejem že na Jesenicah. Ta spored je narekaval zavest, da je prav pesem tista, ki najbolj druži različne narode sveta. Zato obsega poleg koroških narodnih še primorske, prekmurske, priške, dalmatinske, škotske in ruske narodne pesmi ter črnske duhovne pesmi, za zaključek pa še operna zbor iz Verdijevega »Nabucca« in Smetanove »Prodane neveste«.

Takega kvalitetnega kulturno-umetniškega užitka smo deležni le redkokdaj, zato ne zamudimo edinstvene priložnosti in se udeležimo koncertov na Reki in v Ločah!

„Dnevnik Ane Frank“ v Št. Janžu

Na podeželskem odru z amaterskim kadrom igrali moderno igrjo kakor »Dnevnik Ane Frank«, je brez dvoma tvegana zadeva. Hanzl Weiss v Št. Janžu v Rožu je zadevo tvegaj in z velikim trudom tudi uspel.

Tako smo videli zadnjo soboto pri Tišlerju v Št. Janžu lepo pripravljeno igrjo, ki podoživlja trpljenje in strah nizozemskih Židov, skritih v podstrešju amsterdamske hiše pred krvoločnim zasledovanjem nacističnih zločincev.

Kljub majhni možnosti izbire je spretnemu režiserju uspelo zasedli težke vloge s primernimi igralci. Zlasti dobra je bila Ane Frank, ki je podala igrjo občuteno in res pokazala razvoj čudovite 13-letne deklice, ki je s svojim dnevnikom svelo razkrila vso tragedijo židovskega ljudstva in zlasti židovske mladine v času nacizma. Suvereno je igral tudi oče Oton Frank in s svojim mirnim značajem vedno spet pogladil nujne spore med tako različnimi značaji v tesnobi podstrešnega skrivališča. V igrji pa tudi ni nič zaostajala gospa van Dan, ki je lepo pokazala razvajeno damo iz bogate družine, ki se tudi v tej neznosnosti ne more odpovedati golovim zunanjim svtarem. Miep pa je bil resničen Miep, ki je s svojim prikazom vedno spet prinašalec sonca in upanja v brezsončno in brezupno življenje ogroženih; dobro so podali svoje vloge tudi gospod van Dan, dentisl Kraler in žena Edita Frank, medtem ko bi bili pričakovali od Margot malo bolj življenjsko, starejšo dobro vzgojeno sestro razvijajočo se Ane in prav tako vsaj ob koncu igrje več

življenja od Petra, ki bi se v teku časa in ob sožitju z družino Frank le moral razvil v bolj zrelega mladostnika. Tudi Dussel ni vedno zajel tisto, kar bi moral: od njega kakor od Miep so vendar vsi pričakovali novo upanje in korajžjo, le tega ob obiskih Dussela ni bilo čutili.

Toda kljub tem majhnim hibam je bila igrja izredno dobro podana in je samo škoda, da zaradi komplicirane scenerije z igrjo ni mogoče gostovati na več odrih. Želeli pa bi bilo, da bi podjelnenru SPD Št. Janž v Rožu in zlasti spretnemu režiserju uspelo, prikazati to resnično sodobno igrjo na večjem odru širšemu občinstvu.

Zavetišče za učence na celovškem kolodvoru

Podobno zavetišče so uredili že pred dve-ma letoma na kolodvoru v Beljaku za učence, ki se vozijo v šolo od doma in iz šole domov. Takšno potrebno in smiselno napravo so odprli dne 26. oktobra t. l. tudi na celovškem kolodvoru. Med 53-imi šolami jih je v Celovcu 36, ki jih ne napolnjuje samo celovška učeča se mladina, temveč prihajajo v te šole v pretežni večini iz vseh krajev dežele. Razumljivo, kajti za mnoge starše je nemogoče, da bi svojim otrokom-učencem plačevali v mestu prehrano in stanovanje, zaradi tega nihajo ti učenci dnevno zjutraj od doma in po pouku spet domov. Učenci izven mesta so navezani na javna prometna sredstva, kjer seveda porabijo veliko prostega časa na vožnjah, pa tudi pri čakanju na odhod vlakov po zaključku šole. Doslej so se mogli ti učenci pri čakanju na vlake zadrževati le v čakalnici in pogosto celo gostinskih lokalih, kar nikakor ni priporočljivo in vzgojno. Zaradi tega je ureditev prostora za zavetišče vozeče se šolske mladine na celovškem glavnem kolodvoru naprava, ki jo starši in vzgojitelji zelo odobravajo ter je s tem uresničena njih davna želja.

Naglašajo, da je pri uresnitvi tega načrta zelo vzpodbudno, da je pri tem v veliki

Domovinoznanstvo v celovškem radiu

Celovski radio, ki se v svojih programih že od zdavnaj prizadeva tudi za gojitev domovinoznanstvene vede, bo v kratkem začel nov polskus v tej smeri. V petek 17. novembra bo prva predstava te vrste z naslovom: »Poznaš Koroško?«, nadalje pa redno vsake 4 tedne. Gre za domovinoznanstveno vprašalno igrjo, kjer bo mogoče zadelati dragocene knjižne dobrote. Začetek predstave bo vsakokrat ob 17.45 uri, ob 18.00 uri pa bo oddana v I. programu. Prireditve bodo v oddajni dvorani celovškega radia, Spohnheimerstrasse 13. Zabavna izkušnja iz domovinoznanstva bo v rokah dr. Bertla Petreija, vodje referata »Ljudstvo in domovina«. Vstopnina je prosta, izdajali pa bodo le številne karte, ki se lahko dobijo že osem dni prej pri portirju radia. Karte veljajo kot srečke pri udeležbi vprašalne igrje, kjer pa je sodelovanje prostovoljno.

Vidra vas pri Pliberku

Huda požarna škoda je prizadela Krevčevo domačijo v Vidri vasi. Iz doslej neznanega vzroka je v nedeljo zvečer izbruhnil v gospodarskem poslopju požar, ki je poslopje upepelil. Zgorele so tudi vse zaloge sena in slame ter cenijo skupno škodo na okoli 250.000 šilingov. Kmetijsko stroje in živino so še rešili, ker z največjo naglico so prihiteli sosede na pomoč. Poslopja pa tudi požarne brambe iz Doba, Vogrč in Repelj niso mogle več rešiti, kljub temu, da v vasi ne primanjkuje vode. Uspešno pa je gasilcem, da so pred ognjem obvarovali sosednje objekte, ki so bili tudi ogroženi, ker so postavljeni v neposredni bližini. To je tudi velika zasluga požrtvovalnih mož gasilnih bramb, da so preprečili še večjo škodo v vasi.

SPZ NAZNANJA

Slovensko prosvetno društvo »Svoboda«
v Št. Janžu v Rožu

ponovi zadnjič igrjo:

Dnevnik Ane Frank

v nedeljo, dne 5. novembra 1961, ob 1/2 3. uri popoldne pri Tišlerju.

Ljubitelji odrske umetnosti zlasti iz oddaljenih krajev pristoječe vabljeni!

POTUJOČI KINO SPZ PREDVaja

slovenski mladinski film

DOBRO MORJE

v petek, dne 3. novembra 1961, ob 20. uri v Ledincih pri Ravšu,

v soboto, dne 4. novembra 1961, ob 20. uri v Slovenjem Pliberku pri Serajniku.

KOLENDAR

Petek, 3. november: Hubert
Sobota, 4. november: Karel
Nedelja, 5. november: Caharija
Ponedeljek, 6. november: Lenart
Torok, 7. november: Engelbert
Sreda, 8. november: Bogomir
Četrtek, 9. november: Teodor

Številke govore o človeku...

Ali poznate samega sebe »skozi prizmo« številk? Čeprav bi na to vprašanje marsikdo odgovoril kar pritrdilno, je le malo verjetno, da je to tudi res. Strokovnjaki, ki se podrobneje ukvarjajo s človeškim organizmom in ki so doslej že zelo natančno izmerili in sestavili posamezne organe našega telesa, nam vedo namreč o tem povedati toliko prav presenetljivih podatkov, da nad nekaterimi kar ostrmimo.

Res, človeško telo je čudovita, zamotana sestavljena zgradba žive snovi! To nam potrjuje nekaj najpresenetljivejših števil:

Tisoči in milijoni drobnih sestavnih delov

Človeško okostje sestavlja 234 kosti različnih velikosti in oblik, ki so med seboj povezane z več kot 150 sklepi. Toda ta podatek kar zbledi ob številkah, ki jih dobimo, ako si podrobneje ogledamo, kako so sestavljeni nekateri organi našega telesa. Tako na priliko vsebuje vsak kvadratni centimeter črevesne sluznice 3000 do 4000 drobcenih »sesalk«, ki so na oko podobne nekakšnim dlačicam, te »dlačice« pa imajo po površinah blizu 3000 posebnih celic, od katerih vsaka vsebuje nekaj sto odvodnih kanalčkov. Kakšen mogočen obrat za odvajanje hrane v organizem! Strokovnjaki menijo, da je vseh teh drobcenih »sesalk« v našem črevesju blizu 8 milijonov, s pomočjo približno 1 milijarde odvodnih kanalčkov srkajo hranljive snovi iz prebavljene hrane in jih pošiljajo v krvni obtok.

Površina vse kože, ki je z njo pokrito človeško telo (kot vsi drugi podatki, se kajpak tudi ta nanaša na odraslega človeka), meri nekako 2 kvadratna metra. Ako pa pogledamo globlje v notranjost telesa, ostrmimo nad številko, ki nam izraža celotno površino naših pljuč: kar 150 kvadratnih metrov, to je 75-krat več od zunanje površine telesa! Kajpak — pljuča so podobna gobi, ki ima približno 350 milijonov luknjic, in to jim neznanosko poveča koristno površino. Le-to pa pljuča tudi potrebujejo, saj z njimi dnevno vdihamo toliko zraka, da sprejmejo pljuča iz njega kar 560 do 700 litrov kisika, ki se potem veže s krvjo.

Kri je resnično pravcati »čudežni sok«. V organizem dovaja kisik, ki je nujno potreben za življenje. To svojo nalogo lahko opravlja, ker vsebuje rdeča krvna telesa, ki vežejo kisik — eritrocite. Ako bi vsa ta krvna telesa — strokovnjaki cenijo njihovo število v našem telesu na približno 25 bilijonov — položili drugega poleg drugega, bi pokrila površino, ki bi merila kar 3700 kvadratnih metrov! To pomeni, da bi z eritrociti enega samega človeškega telesa lahko »tlačkali« blizu pol kilometra avtostrade.

Se presenetljivejši pa je podatek o tem, kakšen »trak« bi dobili, ako bi vse eritrocite človeškega telesa zložili drugega poleg drugega: takšen »trak« bi bil dolg blizu — 40.000 kilometrov! Nevernež lahko ta podatek preveri s preprostim računom: premer okroglega rdečega krvnega telesa znaša nekako 1,5 tisočinke milimetra, vseh eritrocitov pa je v krvi našega telesa — kot smo že dejali — približno 25 bilijonov. S takšnim »pasom« iz eritrocitov našega telesa bi skoraj lahko opasali zemeljski ekvator!

Srce in ledvice — kakšni čudoviti napravitelji!

Naše srce je pač najčudovitejši motor, kar jih sploh poznamo. V 70 letih — koliko povprečno doživi človek — bi količina krvi, ki jo pošlje srce skozi naše telo, napolnila velikanski plinohram. Kar pogledamo: v teh 70 letih naredi srce 3 milijarde utripov in pri tem pošlje vsak dan skozi naše telo približno 10.520 litrov krvi! Delo, ki ga vsak dan pri tem opravi srce, bi ustrezalo delu, ki bi ga opravili, ko bi dvignili 16.280 kg težko breme 1 meter visoko ali pa ko bi dvignili tri osebe v dvigalu 100 metrov visoko. In to delo opravlja naše srce nenehno skozi vse življenje — po 70 ali pa tudi 80 let brez kakršnega koli »popravlila« ali »čiščenja«. Le kateri pravi motor bi zdržal tolikšno obremenitev? Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je naš »motor« komaj tako velik kot stisnjena moška pest!

Tudi ledvice so organ, ki nad njim kar ostrmimo, ko ga začnemo proučevati. Ta čistilna naprava našega telesa vsak dan prečrpa okoli 500 litrov krvi — vsebino kar velikega soda. Ledvice so prepletene z mrežo silno tankih kanalov, ki jih je vseh skupaj okoli 200 milijonov in ki so dolgi po 5 cm. Ako bi vse te kanalčke združili v enega samega, bi bila ta neznanska kapilara dolga kar — 10.000 kilometrov.

Na površini naše kože je silno dosti nekakšnih drobnih »bradavic« — živčnih vršičkov, od koder prehajajo do ustreznih centrov v možganih zunanji dražljaji, ki jih občutimo: občutek za mrzlo ali vročino, občutek za dotik in bolečino. Na vsakem kvadratnem centimetru naše kože je povprečno po 5.000 takšnih »bradavic«; od tega jih je samo za bolečino okoli 200. Število »bradavic« za otip (dotik) pa je še večje, posebno na kon-

cih prstov, kjer je njihova gostota kar 2300 na kvadratni centimeter! Pravečati čudež zase so naši možgani, katerih skorja — ki ima približno 2200 cm² površine — vsebuje okoli 14 milijard posebnih živčnih celic, tako imenovanih ganglijev.

Živčna vlakna: dlje kot do Lune

Pa še nekaj podatkov, ki ob njih nepoučeni kar osupne: skupna dolžina živčnih vlaken, ki se razprezajo po vsem našem telesu, znaša kar 480.000 kilometrov (oddaljenost Zemlje od Lune je precej manjša: 384.403)! Na vsakem kvadratnem centimetru naše kože je okoli 100 znojnih žlez, torej približno 2 milijona po vsem telesu. Na isti površini kože pa je mimo tega še skupno 4 m živčnih vlaken in 1 m krvnih žil in žilic (kapilar), kar znese po vsej koži našega telesa okoli 20 kilometrov žil in 80 km živčnih vlaken. Ti podatki pa vključujejo samo gornji sloj kože — le epidermo! Nič manj zapleteno sta sestavljena še dva pomembna organa našega telesa: uho in oko. Naše uho je sestavljeno iz 24.000 živčnih elementov, mrežnico vsakega očesa pa sestavlja 75 milijonov »stožcev« in »palčic«, ki so povezani z možgani z izredno finimi živčnimi vlakni in prenašajo tja optične slike.

Sportni časi

Po nogometni tekmi se vnuk ves utrujen vrne domov pa pravi: »Srečna si, babica, da te ne zanima šport!«

Babica prebledi in plane iz naslanjača: »Kaj, ali smo spet izgubili tekmo?«

ZANIMIVOSTI IN ZNANOSTI

Odkrili so, da so mnoge živali zelo občutljive za atomsko sevanje. Polži, ki jih izpostavimo nevarnim žarkom, brž skrijejo svoje »roge«, mravljice zbežijo, morska vetrnica zviše podse svoje tipalke. Skratka te živali zaznajo nevarnost brez vsakih tehničnih pripomočkov in so pravcati Geigerjevi števeci.

O TEM IN ONEM

● Po najnovejših raziskovanjih je najdalj od vseh ljudi živel Petrasch Zarten. Rodil se je v neki madžarski vasi 1537. leta, umrl pa je 1722. leta — torej v res »visoki« starosti 185 let! V medicinskem vestniku, ki je to objavil, je naveden tudi primer črke Louise Trouso, ki je prav tako ućakala lepo starost: ko je umrla, ji je bilo 175 let!

● Prvi, ki je z uspehom operiral slepič, je bil dvorni zdravnik angleškega kralja Georga II. — Claudius Amyand (1680—1740). To, za tiste čase izredno operacijo, je izvedel 1763. leta, ko je eden od dvorjanov dobil akutno vnetje slepega črevesa. Operirani je operacijo preživel in potem tudi ozdravel.

● Največji kos zlata, ki so ga kdajkoli našli,

je tehtal 215 kilogramov! Našli so ga 1872. leta v Hill Endu v Avstraliji. Največji kos srebra pa so našli v Sonori v Mehiki; tehtal je nekaj več kot 1350 kilogramov!

● Belgijski slikar Antonine Wierix (1806—1865) je naslikal 131 velikanskih slik, od katerih vsaka meri 17 x 10 metrov. Spričo tolikšne površine se lahko poslavi s tem, da je doslej poslikal največ (kvadratnih metrov) slikarskega platna.

● Najdaljša od vseh simfonij je »Simfonia tisočev«, ki jo je 1907. leta skomponiral skladatelj Gustav Mahler (1860—1911). Izvedba tega obsežnega dela zahteva sedem pevcev-solistov, dva mešana zbora, otroški pevski zbor in veliki simfonični orkester v polni zasedbi. Simfonia traja vsega skupaj 1 uro in 40 minut!

Konec kajenja?

Glavobol, nespečnost, vrtoglavica, pomanjkanje apetita, draženje sluznice v nosu, požirniku in bronhijah, motnje v krvnem obtoku in pri srcu so najpogostejši znaki kronične zastrupitve z nikotinom. Seveda ni nujno, da te motnje povzročajo samo tobaki. In še manj, da so te motnje nujna posledica pri vseh kadilcih. Diagnozo lahko ugotovi samo izkušen specialist.

Zdravniku moramo prav tako prepustiti, tudi vse ustrezne ukrepe, ki jih je treba storiti v takem primeru. Razen tega pa ne smemo pozabiti zadovoljstva, ki ga nudi cigareta človeku v dobi intenzivne delavnosti, v dobi, ko uživamo milijone tablet za pomirjevanje in proti oslabelosti. Kajti tudi cigareta je eno izmed pomirjevalnih sredstev in če jo opustimo, morajo biti vzroki že dovolj tehtni.

Statistike jasno kažejo, koliko je n. pr. primerov arterioskleroze venčnih žil na srcu med kadilci in nekadilci. Toda ali je vedno kajenje vzrok teh obolenj? Analogno je vprašanje pri tumorjih. Najnovejša in avtoritativna trditve dopuščajo predvsem, da je tumor pogojen z dednostjo oziroma nagnjenjem in šele potem je tobak tisti, ki je lahko olajšal nastanek raka.

Ljudje so dolgo časa domnevali, da je tako — še preden so se razširile razne poljudno znanstvene publikacije o teh vprašanjih. Tako je anketa v Angliji pokazala, da so kadilci prenehali kaditi zato, da bi kaj prihranili, in da je bilo med njimi zelo malo tistih, ki so to storili iz higienskih in zdravstvenih razlogov. Za ene in druge pa je bila skupna samo želja in skrb, da bi se odvadili kajenja in kako bi to dosegli?

Mark Twain je nekoč dejal, da je to najbolj preprosta stvar in da je on sam opustil kajenje že najmanj tisočkrat! Vendar mnogi raje kupujejo razne tablete, ki bi baje najpovzročale in včasih celo res povzročajo odpor proti tobaku.

Na znanstveni osnovi je na primer sestavljen recept Mileva Whitea. Ko so te tablete preizkusili na kliniki, je bil rezultat naslednji: 25 odstotkov kadilcev je kajenje popolnoma opustilo, 50 odstotkov pa občutno omejilo.

Tega problema se je s širšim programom lotilo angleško »Narodno združenje nekadilcev«. Marca leta 1958 so odprli v Liverpoolu prvo kliniko z namenom, da bi zdravniško in psihološko vzela v delo vse tiste, ki hočejo opustiti kajenje. Kadilce razdelijo na kliniki v skupine po 12 oseb in jih za nekaj tednov podvržejo psihoterapevtskemu postopku, nakar jih posamič preišče zdravnik specialista. Po končanem »zdravljenju« se vračajo na kliniko vsak drugi teden, da poročajo, kakšen je uspeh. Uspehi, ki so jih dosegli, so bili pogosto nenavadni in so zato odprli še eno takšno kliniko tudi v Londonu, kjer so osebe poučevali psihoterapevtski, specialisti za pljuča oziroma za prsni koš in sanitetni uslužbenci. Osebe so izpopolnili tudi s hipnotiziranjem. Londonska klinika je prva dva meseca odvajala kajenja 150 oseb, od tega jih je trideset kajenje že popolnoma opustilo. »Ozdravljenji« so bili tako navdušeni nad tem »zdravljenjem«, da so mnogi med njimi odprli »podklinike« doma za »weekend«.

CLAUS EIGK:

dan nič

Obenem je povedal, da svojega izuma še ne meni prepustiti svetu. Časi so neugodnejši kakor kdajkoli. Različne skupine bi si prizadevale povsem prilastiti načrte in jih uporabljati zgolj zase. Bojevale bi se za prednost. Številne temne organizacije bi skušale osvojiti cele pokrajine na Mesecu in jih razglasiti za izključno svojo posest. Slej ko prej — in prav gotovo! — bi tekla kri. Celotno na tihem, doslej nedotaknjeno svetu našega soseda v vesolju.

Glas mu je postal grenak, ko je nadaljeval: »Prijetelj, vsi veste, da imam zagrozenega sovražnika, Viktorja Barriasa, ki v svojem skrivnem mestu Ipsilonu uresničuje podoben načrt. Kako daleč je doslej prispel, ne vem. Zdi se mi pa, da je nekoliko zaostal, sicer nas pred tedni ne bi skušal z bombami uničiti. Kako bomo kasneje poplačali to podlo dejanje, mi trenutno ni mar. Poskrbeti pa moramo, da se kaj takega ne ponovi. Absolutna varnost je hrbtnica naše prihodnosti. Zato prosim tovariša Mihaela Angela in Franka Eigbrechta, da med mojo odsolnostjo prevzameta vodstvo naše skupnosti in storita vse, da jo obvarujeta in ohranita!«

Ustavilo ga je viharo ploskanje. Oba moža — njegova namestnika — sta stopila na oder in se z govornikom rokovala.

»Nisem sentimentalni,« je zatem Mundus nadaljeval. »Zato tudi ne bom govoril o možnosti, da se nemara ne vrnemo. Lotevamo se stvari, ki jo pač moramo storiti in si zato nimamo pravice pripisovati kakšnega posebnega

ga junaštva. Pred nami je nekaj ogromnega, veličansko doživetje, ki ni bilo usojeno še nobenemu smrtniku. Neizmerno smo hvaležni že na to in ne zahtevamo, da bi nas kdo še posebej slavil. Na koncu naj zato porečem samo še — na srečno svidenje!«

Škrtnile so stotine filmskih aparatov, filmske kamere so brnele. Zahrumelo je bučno in prisrčno ploskanje.

V obsežnih prostorih v stolpu so priredili slavnostni obed. Takoj potem je moštvo vesoljske ladje leglo počivati. Napori bližnjega poleta bodo tako hudi, da jim bodo kos le spočiti ženci in krepka telesa.

Ostali so praznovali naprejš!

Ob vesoljski ladji je stražil en sam mož. Prebivalci oaze so bili tako skrbno izbrani in preverjeni, da bi pomenilo oboroženo policijsko nadzorstvo pravo žalitev vseh Mundusovih ljudi. Pred govorom si je lahko celo vsakdo ogledal notranjost ladje! Neučakano so se tedaj gnelli okoli vhoda, saj se celo dokaj razvajeni prebivalci oaze ni pogosto dogajalo, da bi si lahko ogledali vesoljsko vozilo! Nihče si ni mogel predstavljati, da bi tu, v naselbini, utegnili groziti ladji kaka nevarnost.

Pa vendar je v notranjosti te mojstrovine človeškega uma preteče tiktakala ura peklenskega stroja!

BOMBA NA KROVU

V oazi so živeli ljudje različnih narodnosti in veroizpovedi. Med drugimi je bila tod majhna indijska naselbina. V njej so živeli sposobni inženirji in zdravniki, pa tudi peščica starih, modrih braminov. Ti so bivali nekoliko zunaj naselbine v bungalovih in majhnih templjih, ki so si jih zgradili in uredili v slogu svoje daljne domovine. V dolgih, valjuočih oblačilih in z dostojanstvenimi, negovanimi bradami so bili ena izmed najslavnejših zanimivosti oaze.

Med slavnostjo na letališču je čisto pri strani stal tak bramin. Napol ga je zakrivalo vejavje grmčja, rastočega ob mirni rečici. Kolikor so ga sploh opazili, se nihče ni zmenil zanj. Njegova brada je bila kratka in srčata, oblečen je bil v ne preveč čista oblačila, glava pa mu je ličala v velikem, umetelno zvitem turbanu. Na oko je bil star in slaboten, toda v njegovem videzu je bilo nekaj poluhnjeneja in prežečega.

Ko je Mundus govor končal, je Indijec naglo odšel s svojega skritega kotička. Bil je eden izmed redkih, ki niso odšli na slavnostni obed v stolp.

Previdno in neopazno se je smukal v senci dreves grmovja proti indijekemu naselju. Čim bliže je bil, tem bolj zdravna je bila njegova drža, tem močnejši njegov korak. Kazalo je, da pot dobro pozna. Končno je zavil v stran in v senci temnega jelovega gaja prispel do lepega hindujskega svetišča, ki so ga bili zgradili pobožni Indijci.

Tempelj je bil le redko obiskan in zato naravnost sijajno zavetišče za človeka, ki bi se moral dneve in tedne dolgo skrivati pred človeškim pogledom. Indijci so namreč opravliali svoje obrede le v pritličju, kjer je stal mogočen kip boginje Durge. Nad svetiščem se je dvigal širnadstropen stolp; to je bil cilj skrivnostnega Indijca.

Previdno se je ozrl okoli sebe, potem pa je urnih korakov stopil v svetišče. Krenil je proti visokim, umetelno okrašenim rešetkastim vratom, ki so zapirala pot do polžastih stopnic, vodečih navzgor. Tu se je končno pokazalo, da mož nikakor ni star in slaboten. Z medvedjo močjo je splezal po visoki rešetki vrat do stropa. Gibčno se je prerinil med stropom in vrati in se skoro neslišno spustil po drugi strani na tla. Bliskovito je pogledal po vratih, ali ni nemara obvisela kje kaka izdajalska krpa

Si ti moja prava mati?

Ljubiti otroka pomeni več prejemati, kakor dajati

Prav vsak od nas pozna pravljico o Pepelki, ubogi pastorki, in njeni hudobni mačehi, ki ji je želela vse najhujše na svetu. Žal je pojem mačehe, ki najde izraza v tej sicer tako topli in lepi pravljici, še danes hudo obremenjen s sentimentalnimi predsodki. Morda prav zaradi teh marsikdo istoveti mačehe in očima z najzlobnejšimi biki, ki so povsem nezmožna ljubiti.

Da je tako gledanje na namestnike staršev hudo krivično, ni treba posebej poudarjati, saj so mačehe v stilu pravljice o Pepelki posebno v današnjih časih res izredna redkost. Kot pobuda za omenjeno pravljico pisatelju prav gotovo ni služil resničen dogodek, temveč jo je osnoval na podlagi otroške psihologije. Otrokovo duševnost pa oblikujejo starši; in kaj ni zelo priljubljena grožnja mnogih mater, da bodo umrle, če jih otroci ne bodo ubogali in bo oče pripeljal v hišo „hudobno“ mačehe! Razumljivo je, da si tak otrok ustvari o mačedah povsem napačno podobo. Sovraži jih in se jih boji.

Mnoge žene in može, ki si niso mogli

Poskusite

JUHA: 25 dkg suhega fižola, 1 žlica masla, 2 dkg moke, 2 rezini prekajene slanin, 1/2 čebule, 2 stroka česna, timijan, lovorov list, 2 žlici paradižnikove meze, zelen peterilj, kisa smetana.

Fižol preberemo, operemo in preko noči namočimo v topli vodi. Naslednji dan ga skuhamo z dodatkom timijana, lovorjevega lista v vodi, v kateri se je namakal. Na masli prepražimo sesekljano čebulo, dodamo na koščke zrezano slanino in sesekljano česen. Ko je čebula zlaforumeno prepražena, jo pomakamo, moko prepražimo in zalijemo s fižovko ter kuhamo, da se moka pokuha. Po potrebi prilijemo še vode. Ko je juha že kuhana, dodamo kiso smetano in solimo ter dodamo še pretlačen fižol.

OCVRT GRAH: 1 jajce, 2 žlici mleka, sol, 5 dkg moke, 10 dkg masla.

Iz moke, mleka, jajca in soli napravimo gladko testo. Nekoliko gostejše kot za vllvance. Testo polikamo skozi preboj (cedilo z velikimi luknjami) v vročo mast in cvremo, da postane testo zlatorumen. Nato grah pobereemo s penovko.

Ocvrt grah serviramo na krožnik in prelujemo z vročo fižolovo juho. K juhi strežemo kruh.

PRELEŠKA GIBANICA: 40 dkg moke, 2 žlici belega olja, sol, beljak, mlačna voda; 1/2 l kisle smetane, 5 dkg masla, 2 rumenjaka, 1/4 kg skute, 5 dkg rozin.

Moko presejemo na desko, dodamo olje, sol, beljak in toliko mlačne vode, da nastane mehko testo. To testo vgnemo in pustimo 1/2 ure počivati v pokriti skledi. Uležano testo malo razvaljamo in položimo na okrogel pekač, tako da pretežno del testa na vseh straneh enakomerno sega čez robove pekača. Testo, ki visi čez pekač, narezemo na 9 enakih delov; eden teh delov naj bo nekoliko večji, da bomo z njim na koncu prekriti gibanico.

V pekaču namažemo testo z zmesjo smetane, masla in razvrkljanih jajc. Čez nadev tanko razvlečemo enega izmed devetih delov testa in ga potresemo z zdrobljeno skuto ter pokapamo s smetano. Nato nadev zopet pokrijemo z naslednjim razvaljenim delom testa. To ponavljamo toliko časa, da ne porabimo ves nadev in testo. Vrhunjo večjo plast polijemo s smetano. Pečemo je v pečici ali krušni peč. Pečeno gibanico razrežemo kot torto.

ustvariti lastne družine in so posvojili tujega otroka, čisto tare misel, da dete, ki so ga vzeli za svoje, ni „čisto“ njihovo. Vendar za psihologa in vsakega treznega mislečega človeka mati otroka ni toliko tista žena, ki je dete rodila, temveč — morda izključno — tista, ki se je zanj žrtvovala in ga pripravila za življenje. To velja prav tako za očeta, čigar delež pri otrokovi vzgoji ne sme biti manjši od materinega. Resnični otrokovi starši so torej tisti, ki so ga vzgojili; in če tega ne morejo ali nočejo storiti „prirodni rodilci“, to je, človeka, ki sta povzročila otrokov nastanek, morajo prevzeti njihovo dolžnost tako imenovani „psihološki starši“.

Najvažnejše in bistvene važnosti pri tem danes tako razširjenem problemu je iskren in topel odnos do posvojenca. Če izhajamo iz preproste resnice, da čuti vsak otrok potrebo po odraslih in vsak odrasel človek potrebo po otrocih in če se znebimo predsodkov, je lahko odnos mačehe ali očima do otroka res topel ter osrečuje vse člane družine.

Človek, ki se je priboril do tega spoznanja, bo lahko preprečil marsikako življenjsko tragedijo. Marsikatera ločenka, vdova ali nezakonska mati bi se znebila občutka manjvrednosti, če bi se zavedala, da se mož, ki je voljan stopiti z njo v zakon, s tem svojim dejanjem ne bo žrtvoval ne zanjo in ne za otroka, temveč da stopa v pravičen odnos, kjer bo enako prejemal, kot dajal. Prav isto velja v nasprotnem primeru, če je oče tisti, ki išče mater za svojega otroka. Ljubiti otroka, skrbeti zanj, brez ozira na to, ali je dete „naše“ ali ne, je treba razumeti kot pošteno dejanje, ki človeka notranje bogati, mu pomaga ustva-

riti srečno družinsko življenje, ki je osnovni pogoj za zdravo duševno življenje vsakega odraslega človeka.

Spomnimo se samo žena, ki nimajo ali ne morejo imeti lastnih otrok. Kako so srečne in ganjene, kadar se jim ponudi priložnost, da se lahko pozabavajo s kakim otročkom. Razumljivo je, da imajo prav te vrste ljudje še posebno globok smisel za družinsko življenje. In če posvoji tak človek s poroko dete svojega zakonskega tovariša ali če posvojita zakonca brez otrok povsem tuje dete, smo lahko prepričani, da mu boja eden kot drug dober oče ali mati.

In še enkrat: ljubezen, ki jo izkazujemo otroku, se nam v večini primerov stokrat povrne. Naj bajka o Pepelki še naprej živi, toda samo kot pravljica. Kot merilo za pravičen odnos mačehe ali očima ali obeh staršev do posvojenca naj nam služijo neštet primeri žena in moži, ki se v svoji iskreni in topli ljubezni do otroka, ki so ga vzeli za svojega, prav v ničemer ne razlikuje od prvih staršev.

Ali poznate prednosti penaste gume?

Penasta guma iz plastične mase se ne drobi, ne razpoka in ne razpada. Je odporna proti bencinu, olju in vodi, je zelo lahka in jo z lahkoto režemo in lepimo.

Malokdo ve, da penasta guma odlično duši ropot. Če jo položimo pod radijski aparat, bo sosed mirno spal, ker dobro izolira zvok. Tudi star pisalni stroj bo manj ropotal in ne bo več plesal po gladki mizi sem in tja, če mu preskrbimo takšno blazino. Vsak trd stol lahko tapetiramo s penasto gumo. Z ostanki, ki so nastali pri rezanju, pa napolnimo blazinice. Menda ni treba posebej omenjati, kako pripravna je goba iz penaste gume za pomivanje posode in brisanje.

Pipa spet spušča

Kadar se zamašijo vodovodne cevi ali pušča pipa, popade gospodinjo panika: „Le kje bom sedaj našla instalaterja, da mi bo to hitro popravil?“

Če se nam zamaši odtočna cev pri umivalniku, moramo odviti vijak spodaj na kolenu cevi, nato pa z močno žico ali žičnato spiralo izčistiti umazanijo, ki se je sčasoma nabrala v odtočni cevi.

Ali veste, da si lahko pri zamašenih ceveh pomagata s sesalcem za prah? Na odprtino v umivalniku ali kadi pritisnete odprtino cevi sesalca za prah, ki s svojo sesalno močjo izvleče predmet, ki je zamašil cev. Ali pa premešitate cev na izpuh sesalca in z zračnim pritiskom izpihajte cev. Če velikost cevi sesalca ne ustreza velikosti odtočne cevi, jo ovijte z mokro krpo. Zadošča samo nekaj sekund in cev je odmašena.

Preizkušeno sredstvo za čiščenje cevi so tudi kemikalije, ki jih dobimo v drogerijah in jih uporabljamo razredčene z vodo. Tako vlijemo v odtočno cev raztopino solne kisline; pri tem moramo biti zelo previdni.

Posebno pogostno in neprijetno je kapljanje vode iz vodovodne pipe. Monotono kapljanje lahko spravi človeka ob živce. V tem primeru je treba menjati tesnilo. Predtem moramo zapreti glavni dotok vode, nakar odvijemo pokvarjeno pipo in izmenjamo na njenem zgornjem delu gumijasto (ali usnjeno) tesnilo.

Nobene pomoči pa ni, kadar počti cev — takrat je zares treba iskati pomoči pri strokovnjaku.

mi, ko je lovil po megli ubeglo novinarko. Stekel je bil namreč za njo, pa je prepozno opazil, da je zašel. Zaman je klical in vpil. Svojih ni več našel, še manj pa Mabel. Slišal je brnenje helikopterjev, ki so leteli daleč od njega skozi meglo, kake pol ure kasneje pa mu je udarilo na ušesa bobnenje strašne eksplozije, ki je raztreščila sani z bežečimi možmi.

Izkušnje so Texa naučile, da mu je sreča večinoma naklonjena. Ne da bi natančno vedel, kaj se je pripetilo, je nekako zasulil, da tisto brzokone ni bilo njemu v škodo. Slutnja ga ni varala. Veljal je za mrlvega, menili so, da ga je raznesla bomba in nihče ni več stikal za njim.

Ustavil je torej mogočno reko kletvic, ki mu je bruhala preko ustnic in nekaj ur mirno čakal. Potem je začel previdno in počasi tipati po mokrih tleh in iskati stezo v dolino. Trajalo je dolgo; ker se pa ni od nje prida oddaljil, jo je končno našel — prav v trenutku, ko so v dolini ugasnili dnevno svetlobo!

Ker je postaja žičnice še zmeraj stala, je Tex menil, da njegovi fantje niso utegnili naravnati vžigalnikov, ali pa — to se mu je zdelo verjetneje — da so razstrelivo medtem že našli in odstranili. Predrzo je torej sedel v vagonček in se neopažen pripeljal v dolino.

Robati usnjeni suknjič mu je postal že zdavnaj prevroč. Toda razen samokresa je hranil v njem zabojček razstreliva, ki ga je bil sprva menil odložiti v hotelski sobi, pa je to zavoljo dramatičnega prizora z Mabel pozabil storiti. Sedaj bi se ga lahko znebil, toda človek njegovega kova ni bil vajen meni nič tebi nič položiti orožja — tudi tedaj ne, kadar si z njim trenutno ni mogel kaj pomagati.

Sprva se je dva dni skrival zdaj tu, zdaj tam. Preživljal se je z lahko dosegljivimi bananami in kokosovimi orehi. Potem je odkril hindujski tempelj. Ponoči ga

je preiskal in si v duhovniški sobi izbral primerna oblačila. Tedaj je tudi s svojim tenkim nosom izvolal prostor v stolpu in se vanj takoj naselil.

Dnevi so bili dolgočasni, toda ne brezplodni. Napeto je opazoval življenje krog sebe. Ponoči je odhajal iz templja in pohajkoval po dolini. Loteval se je jedil, ki so jih žrtvovali pobožni Indijci svoji boginji v naročje. Sklade riža in dobro zapečene perutnine so mu enolično hrano zelo poživile. S škodoželjno radostjo v srcu je včasih pomislil, kako se morajo tihi duhovni čuditi nenadnemu teku svojega božanstva.

Kljub takim lahkomišelnostim pa se je možak znal paziti. Prevelika je bila nevarnost, da sreča Mabel Moreno, novinarka Douglasa Normana, malega Boba ali koga izmed letalcev. Sele ko se mu je brada nekoliko obrasla, si je upal hoditi svobodneje naokoli. Pričel je celo navezovati pogovore z ljudmi, ki se mu niso zdeli nevarni. Tako je kmalu zvedel o bližnjem poletu v vesolje.

Od tistega trenutka ni našel miru. Razstrelivo v žepu jopiča ga je noč in dan žgalo in zbadało. Sicer je pogosto premišljeval tudi o tem, da bi opustil nesmiselno skrivanje in se poskusil z Mundusom pobotati. Njegovega mišljenja prirojeno nespravlivo sovraštvo pa mu je vzbujalo dvome o možnosti sprave. Vsaj on sam tako zagrizenemu sovražniku, kakor je bil on Mundus, nikoli ne bi odpustil. Odlašal je in okleval iz dneva v dan. Končno pa se mu je nepričakovano ponudila priložnost nadaljevati delo tam, kjer ga je pred časom moral prenehati.

Videl je, kako so vesoljsko ladjo pripeljali iz bazaltne votline in jo na letališču pripravili na polet. Opazil je, da občinstvo vstopa v letalo in si ga ogleduje. Vstopil je tudi sam!

(Se nadaljuje)

Tistim, ki same pletejo

● Ko ste se odločili za model v kaki re-viji, ne pozabite v svoji vnemi natančno prebrati navodila. To storite, še preden kupite volno. Pri izbiri volne in debeline igel se morate ravnati po navodilu, sicer vaš izdelek nikoli ne bo tak, kot bi moral biti in kot ga prikazuje fotografija.

● Preden začnete s pravim delom, vedno spletite majhen vzorec za preizkušnjo. Lahko se zgodi, da pletete rahleje ali močneje kot normalno in bi bila potem razlika v dogotavljenem puloverju ali jopici prevelika. Zato poizkušajte toliko časa, dokler se vaš preizkusni vzorec ne bo natanko ujemal z navodilom.

● Z ročno pletenimi kosi obleke moramo previdno ravnati: nikoli ne smemo obesiti na obešalnik, ampak jih moramo zložiti in položiti v omaro.

● Pri poluverjih ali jopicah, ki so pleteni zelo rahlo, moramo prišiti na notranji strani živov trak, sicer se razvlečejo.

● Če uide zanka v pletenini, jo s kvačko pobereemo in pritrdimo s šivanko in volneno nitjo.

● Pletenine peremo vedno v najmilejših pralnih sredstvih. Pri tem se moramo natančno držati navodila za pranje volnenih izdelkov.

NASVETI

■ Poldragi kamni so bolj občutljivi kakor dragi. Naglo izgube sijaj, če so dalj časa pod vplivom kuhinjske sopen. Na vsak način jih moramo ščititi pred kemičnimi izparinami, plini in ostrimi čistilnimi sredstvi.

■ Ne zavrzite ostankov mila! Zmočite manjšo posodo in jih vrvite vanjo. Da se bodo raztopili, dajte to posodo v drugo, večjo, napolnjeno deloma z vročo vodo. S kuhaličico mešajte milo in mu dodajte po kapljicah glicerina, dokler ne dobite mastne zmesi. To nalijte v manjše modele in dajte hladiti. »Prenovljeno« milo dajte še sušiti.

■ Po pomivanju posode nam roke navadno neprijetno diše. Ta duh bo izginil, če si bomo roke umile v vodi, ki smo ji dodale malo kisa.

■ Nylonsko srajco smete tudi prekuhati, samo ne prepogosto. Naj se ne kuha predolgo. Sicer jo pa perite z detergenti.

■ Tubo iztisnemo do zadnje kapljice s pomočjo steklenice ali valjarja. Tako res nič ne gre v zgubo. To metodo uporabimo pri vseh tubah.

oblačila, potem pa se, preskakujoč po dve stopnici, pogljal po polžastem stopnišču navzgor.

Gomjo ploščad stolpa je obdajala dober meter visoka zidana ograja; odpiral se je lep razgled na vse strani, ograja pa je zakrivala človeka pred radovednimi pogledi od spodaj. Tu je domoval skrivnostni tujec.

V kotu so ležali kosi evropske obleke — s kožuho-vino podložen usnjen jopič, letalska čepica, hlače iz grobega, trpežnega blaga, kravata, skratka tisto, kar navadno oblači Evropejec ali Američan.

Možak je sedel, si snel turban in pokazal se je grdi, sedaj precej mršavi obraz — Texa Leuwenhout!

Odkod ta možak?

Leuwenhout je bil sposoben človek in tudi sreča mu je bila dokaj naklonjena. Njegovo zelo nizko poreklo — izhajal je iz najzloglasnejših newyorških četrti — in grdoš njegovega obraza pa sta ga močno ovirala, da ni napravil sijajne kariere. Spričo brezobzirnega in nasilnega značaja bi postal v časih diktatur izborni krvnik velikega formata. Tako pa se je kljub nenavadni nadarjenosti in velikemu pogumu moral zadovoljevati s tem, da je v otroških letih pretepal druge pobaline, kasneje kot podoficir uganjal rekrute in končno hodil po kostanj v žerjavico za druge, večje gangsterje. Viktor Borries, ki je bogat in častihlepen ustanovil skrivno mesto Ipsilon, je v njem našel sijajen izvršilni organ za opravljanje tveganih podjetij, katerih uspeh je bil odvisen predvsem od sreče. Leuwenhoutova slaba točka so bile ženske, s katerimi je imel malo, celo zelo malo sreče. Tu je grešil.

Zadeva z mlado, ljubko Mabel Morena mu je razbila tako spretno zasnovani napad na oazo. Ko bi se ne zmenil zanjo in za svoje nagnjenje do nje, bi bil tedaj svojo nalogo nedvomno opravil. Seveda pa je tedaj ostal živ spet le zato, ker je zaostal za svojimi ljud-

za oddih in razvedrilo

GUY DE MAUPASSANT:

Eden najpomembnejših svetovnih novelistov, Guy de Maupassant, v tem odlomku prikazuje težko življenje delavcev ob koncu preteklega stoletja.

Več kot mesec dni že Randel blodi okrog in si išče zaposlitev. V rodnem mestu Ville-Avarb je namreč ni mogel dobiti. Bil je tesarški pomočnik; sedemindvajset let star; krepak in dober delavec. In vendar je moral biti dva meseca v breme svoji družini, ki je že tako bila kaj čisto brez kruha. Sestri sta za malenkostno plačilo delali kot postrežnici. On, Jakob Randel, najstarejši sin v družini in je jedel kruh drugih...

Potem pa je vse svoje dokumente, dvoje hlač, par čevljev in srajco zavil v modro culo, si jo zavezal na popotno palico in odšel.

Stopal je brez počitka, dan in noč, v soncu in dežju in zaman iskal čudežno deželo, kjer delavci najdejo zaposlitev. Sprva je vztrajal pri misli, da bo sprejel delo, ustrežajoče poklicu, ki se ga je izučil. A v vsaki tesarški delavnici ga je čakal vedno isti odgovor, da so celo prejšnje delavce odpustili... Potem mu je zmanjkalo denarja. In pripravljen je bil, da se oprime katerega koli dela. Bil je najprej kopač, potem konjski hlapec in žagar; zdaj je cepil drva in klestil drevesa, zdaj spet kopal jarke, mešal malto ali vezal butare. Vse to vedno le za nekaj sujev. Kajti prav s tem, da je zahteval smešno nizko ceno, je premamili požrešnost delodajalcev, da so ga sploh zaposlili, čeprav samo za dva ali tri dni.

...Zdaj pa že ves teden ne najde več niti takega priložnostnega dela. Denarja nima. Živi le od koščka kruha, ki mu ga podari na cesti kaka dobrotljiva ženska. Noge so mu razboljene, srce polno brezupnosti. Hodi ob glavni cesti po travi bos, da bi prihranil svoje edine čevlje. Kajti tisti drugi par, ki ga je imel s seboj, je že zdavnaj uničil.

Sobota je. Poznojesenska sobota. Težki si oblaki se naglo pode nad drevesi. Ljudje čutijo, da se pripravlja na dež. Pusta je ta dan dežela; polja so prazna, kot bi bila že posejana za naslednje leto.

Randel je lačen, izčrpan in oslavljen. Utrujen povzame daljše korake, samo da bi jih naredil manj. Glava mu je težka, v sencih mu razbija, oči so mu krvave, usta izsušena. In tak krčevito stiska v roki svojo popotno palico, poln poželenja, da bi z njo silno udaril prvega, ki bi ga srečal, da gre domov, da gre večerjat...

Ozira se s ceste na polja in misli, kako dobro, toplo večerjo bi imel, ko bi na poljih bilo še kaj krompirja. Nabral bi dračja, zakuril in si spekel krompir. Pečenega, vročega, bi vsakega posebej najprej podržal v svojih mrzlih rokah in potem bi jedel, jedel... A v tem poznem letnem času krompirja ni več na polju.

Stopa naprej in sam pri sebi glasno govori. Vsa utrujenost, brezupnost in brezuspešno iskanje dela, dolgotrajna lakota, noči na prostem, prezir do ljudi z urejenim domom, ki ga imajo za klateža, spomin na domače, ki sicer niso po svetu, a so prav tako brez vsakega suja — obup, da ne more zaposliti svojih močnih rok, v katerih čuti prekipenje življenjske silo... vse to ga je že ves čas bolj in bolj napolnjevalo z jezo, ki se je stopnjevala vsak dan, vsako uro, vsako minuto in ki mu zdaj bruhajo iz ust v kratkih stavkih: »Ta revščina! Človeka puste umreti od lakote!... Nesramnost! Še dveh sujev nimam... pa ta dež... nesramnost!« Divji nad krivico stiska zobe in ponavlja: »Nesramnost, Nesramnost!« Prepričuje se: »Pravico imam živeti! Da me puste tako umreti od lakote! Delo hočem!... Nesramnost...« To glodanje v srcu in bolečina v udih mu porode misel: »Pravico imam živeti, ker diham in ker je zrak skupna last vseh. Nihče me ne bi smel pustiti brez kruha.«

Začuti droban, gost, ledeno mrzel dež. Ustavi se in mrmra: »Ta revščina!... Mesec dni bom moral spet hoditi, preden pridem do doma.« In obrne se v smer proti domu, ker upa, da bo lažje našel delo v rojstnem kraju — kjer ga vsi poznajo —, kot pa na teh dolgih cestah, kjer se zdi vsakemu sumljiv. Tesar res tudi doma ne bo, ali morda pa bo lahko dninar, ali cestni delavec, ali morda kamnar. Zdaj ni več izbirčen glede vrste dela. Samo, da si bo zaslužil za hrano.

Potem si zaveže ostanke svojega zadnjega roba okrog vratu, da mu ne bi mrzla voda curkajala dol po hrbtu in prsih. Kmalu začuti, da mu dež pronica že skozi obleko. Ozirajoč se okrog kot v agoniji. Njegov pogled je pogled človeka, ki ne ve, kam bi se vlegel, kje bi se odpočil. Je to pogled človeka, ki na

Klatež

vsem svetu ne najde prostora, kjer bi imel zavetje.

Tam v daljavi, na pašniku, zagleda tedaj nekaj temnega. Zasluti, da je to krava. Zato preskoči jarek in se ji približa, ne da bi pravzaprav vedel, kaj bo storil. Ko je ob njej si misli: »Zdaj bi se lahko napil mleka, ko bi imel posodo.« Zival obrne svojo glavo k njemu. On jo gleda in jo nenadoma udari v bok, da bi vstala. Ta se res počasi dvigne. Randel se vleže pod njo na hrbet, prime z obema rokama njeno toplo, težko vime in pije, pije, dokler je kaj mleka. — Zival se spet počasi vleže na tla. On se vsede ob njej in — hvaležen ji za hrano, ki jo je dobil od nje — jo boža ter se premražen ozira po planjavi. A nikjer ne vidi kekega prostora, kjer bi se mogel zavarovati pred vedno bolj in bolj ledeno mrzlim dežjem. Hrepeneče se ozira v okna hiš, v katerih se svetlikajo luči... In ko tako boža žival, mu udari v obraz topla sapa, ki puhti iz živalinih nozdrvi. »Kako topla je«, pomisli Randel. In svoje roke položi pod njena stegna, da bi se vsaj malo pogrel. Prešine ga misel, da bi mogel noč prebiti pod živalinim toplim, širokim telesom. Vleže se k njej, s čelom pod njenim vimenom, in kmalu zaspi; a vso noč se obrača, tako da je zdaj s hrbtom, zdaj s sprednjo stranjo ob toplim živalinim boku, ob katerem si znova osuši in pogreje tisto stran svojega telesa, katere je pač bila med tem izpostavljena mrzlemu nočnemu zraku in mu med tem že na pol primrznila...

Petelinje petje ga prebudi; nebo je jasno in ne dežuje več. Zival še vedno počiva, z glavo na tleh. Randel se skloni, poljubi njene široke, vlažne nozdrvi in mrmra: »Pozdravljena do prihodnjic, moja dobra živalica.« Obuje se in v odide spet po tisti ravni, dolgi cesti. Kmalu začuti tako utrujenost, da mora sesti. Mimo njega se vrste ljudje, namenjeni v sosednje vasi, da tam pri sorodnikih ali prijateljih preživijo nedeljo. Neka-

Domislice

Če so pesnikovi verzi resnična podoba njegove drage, lahko marsikdaj ugotovljamo, da je šepava.

*

Menica je kos papirja, na katerem je podpisan en modrijan in po navadi dva bedaka.

*

Vsaka ženska ne more postati filmska zvezda; bi pa marsikatera lahko postala filmska luna.

*

Štorklje odlete pozimi zato na jug, da imajo tudi tam lahko otroke.

*

Finančni genij je tisti mož, ki več zasluži, kakor žena izda.

*

Slivovka je moškim parfum.

Iskrice in anekdote

RAZUMLJIV DVOM

Letoviško mesto. Holzstock, ki je tam na počitnicah, se spreha z ženo in obstane pred avtomatsko tehniko. Ko se je stehal, prečita ženi horoskop, ki je napisan na hrbtni strani listka: Vi ste dobrodušen, očarljiv, zelo inteligenten in sposoben človek. Vaš značaj je veder in sreča vas bo vedno spremljala.

— Zanimivo — meni žena. — Rada bi vedela, ali je vsaj teža prava!

POT V AMERIKO

Marseilčanka Suzana bi po vsej sili rada v Ameriko, pa nima niti dokumentov niti dovolj denarja. Zato je s koketnim nasmeškom osvojila nekega mornarja in ta jo je ponoči vtihotapil na svojo ladjo.

Poslej mornar vsako noč obiskuje Suzano v njenem skrivališču in ji pomaga preganjati dolgčas.

— Ali bomo že kmalu v New Yorku? — ga Suzana neprestano vprašuje.

— Kmalu, dušica, kmalu! — ji zagotavlja mornar.

teri so peš, drugi v kočijah. Tudi debel kmet pride mimo s čredo blejajočih ovac. Randel vstane in prosi kmeta: »Imate kakšno delo za človeka, ki umira od lakote?« Kmet se zaničljivo nasmehne: »Za pocestneže nimam dela.« In tesar se spet vsede ob jarek... Dolgo sedi tam in čaka na prijazen, usmiljen obraz. Končno se odloči za moža v površniku, z zlato verižico preko trebuha. Nagovori ga: »Že dva meseca iščem delo. Še danes sem brez njega in brez denarja.« Gospod pa ostro: »Menda ste brali na začetku vasi napis: »Beračenje prepovedano!« Če dovolj hitro ne izginete, vas bom dal jaz, župan te občine, zapreti.« Randel poln jeze zavpije: »Kar zaprite me! Vsaj umrl ne bom od lakote,« in se umakne ter sede spet tja ob jarek. Čez kake četrt ure se že pojavita na cesti dva orožnika. Stopata počasi drug ob drugem; že od daleč se v soncu bleščita njuni kapi in kovinski gumbi. Randel ve, da prihajata ponj; a se niti ne gane. Zgrabi ga nenadna želja, da bi ju izzival. S težkim, vojaškim korakom stopata mimo njega in ga najprej sploh prezre. In ko ga potem zapazita, pristopi k Randelu tisti, ki je bil poveljnik orožniškega oddelka, in ga vpraša: »Kaj delata tu?« Randel mirno odgovori: »Počivam.« »Odkod prihajate?« »Več kot uro bi vam govoril, če bi našel vsa mesta,

ALPHONSE DAUDET:

ZRCALO

Na Sever, v deželo Njemenu, je prišla mala kreolka, stara petnajst let, rožnato-bela kakor mandeljinov cvet. Prišla je iz dežele kolibrijev, prinesla so jo sapice ljubezni... Ljudje na otoku so ji govorili: »Ne hodi, mrzaj je na celini... Zima te bo vzela!« Toda deklica ni verjela v zimo, ker je mrzaj poznala samo po sladoledu. In bila je tudi zaljubljena in se smrti ni bala... Tako je pristala v njemenski megli, s svojimi pahljačami, z višeco mrežno posteljo, s svojimi komarniki in zlatomrežno kletko, ki so v njej radostno cvrčale pestrobavne plice rodne dežele.

Ko je stari Sever zagledal ta cvet z otoka, ki mu ga je na sončnem žarku poslal oče Jug, se je njegovo srce raznežilo od sočutja; in ker se je zbal, da bi mrzaj v enem samem grizljaju pogoltnil dekletce in njene kolibrije, je takoj prižgal bledorumen luč in se poletno oblekel za sprejem otroka sonca... Kreolka je bila presenečena. Mislila je, da je ta surova in soparna vročina Severa trajna, večni zimzelen je zamenjala z zelenjem pomladi. Obesila je svojo višeco posteljo na dno parka, med dve smreki, in se ves dan gugala in pahljala.

»Saj je zelo vroče na Severu,« se je smejala. Vendar jo je nekaj vznemirjalo. Zakaj ni v tej tuji deželi verand? Zakaj ti debeli zidovi, te mehke preproge in te težke prevleke na stenah? In velike lončene peči in ogromni kupi drv na dvoriščih? In kože srebrnih lisic in podloženi plašči in kožuh, ki počivajo na dnu omar? Čemu neki vse to?... Revica mala, kmalu boš zvedela čemu.

Ko se je nekega jutra prebudila, jo je stresel hladen drget. Sonce je izginilo in kot noč temno in težko nebo se je povsilo

kjer sem bil.« »Kam greste?« »V Ville-Avary.« »Kje je to,« »V La Manchu.« »Je to kraj vašega stalnega prebivališča,« »Da.« »Zakaj niste ostali tam?« »Iščem delo.« Orožnik se divje obrne k svojemu kolegu: »Vsi tako rečejo, ti ničvredneži! Saj jih poznam!« Obrnivši se k Randelu nadaljuje: »Imate dokumente?« »Da.« »Pokažite jih!« Randel vzame dokumente, te strgane, zamazane papirje, ki že razpadajo na koščke, in jih preda orožniku. Ta jih prebira, se pri tem zatika in pokašljeva ter jih končno (videč, da so v redu) vrne Randelu z razočaranim pogledom premaganca. Potem pa spet začne: »Imate kaj denarja s seboj?« »Kje pa!« »Popolnoma nič?« »Popolnoma nič!« »Niti centima!« »Kako pa živite?« »Od milosti!« »Torej prosijate?« Randel odločno zavpije: »Tako je!« In orožnik: »Ujel sem vas na glavni cesti kot klateža in berača, brez denarja in brez dela. Zato vam ukazujem, da greste z menoj!«

...In ko se je Randel med orožnikoma pomikal proti vasi, se je na obeh straneh takoj zbralo ogromno kmetov in kmetic, ki so hoteli videti zločinca. Gledali so nanj s sovražnimi očmi, v katerih je odsevalo njihovo poželenje, da bi Randelu s svojimi nohti razpraskali kožo, da bi ga kamenjali, da bi ga pohodili pod seboj...

na zemljo. Beli kosmiči vate tiho padajo kakor pod bombaževci... Zima je! Zima je!

Veter piha, peči smrčijo. V veliki zlatomrežni kletki kolibriji ne cvrčijo več. Njihova majhna rdeča, rožnata, modra in zelenomodra krila so negibna in kar tesno ti postane pri srcu, ko jih vidiš, kako se slišajo drug k drugemu, otrpli in zabuhli od mraza, s svojimi nežnimi kljunčki in očkami kakor glavice buck. Tam doli, na dnu parka, škriplje višeca postelja vsa v ivju, smrekove veje se lomijo pod težo snega in ledu... Malo kreolko zebe in noče iz hiše.

Zvita v klobčič poleg ognja, kakor njeni kolibriji, kot začarana stmi v ogenj in se sonči v svojih spominih. V plamenih velikega in žarečega kamina vidi svojo domovino: široka nabrežja, polna sonca, s sladkornimi trsi, ki se iz njih cedi rjav sladkor; v zlatem prahu valjujoča polja koruze; in popoldanske sieste med svetlimi zavesami in slamatimi preprogami; in zvezdane noči, plameneče muhe in milijone majhnih kril, ki brenčijo med cvetjem in v tančicah komarnikov.

Medtem ko tako sanja ob ognju, si zimski dnevi sledijo drug za drugim, vedno krajši, vedno bolj črni. Vsako jutro najdejo v kletki mrtvega kolibrija. Kmalu ostaneta samo še dva: dva kosmiča zelenega perja, ki se naježena stiskata v kotu...

Nekega jutra mala kreolka ne more več vstati. Zima jo je stisnila in ohromila. V sobi je žalostno in temno. Ivje prede na šipah debelo, neprozorno svilen zavese. Mesto je kakor mrtvo, po tihih ulicah tožeče piskajo sneženi plugi... Da bi se razvedrila, se kreolka v postelji igra z bleščicami pahljače in ubija čas s tem, da se ogleduje v zrcalih, okrašenih z velikimi indijanskimi peresi, ki jih je bila prinesla iz svoje domovine.

In zimski dnevi si sledijo vedno krajši, vedno bolj črni. Med čipkastimi posteljnimi zavesami kopni in obupuje deklica. Najbolj jo žalosti, da s svoje postelje ne more videti ognja. Kakor da je drugič izgubila domovino... Kdaj pa kdaj vpraša: »Je ogenj v sobi?« — »Seveda je, ljubica. Kamin ves žari v plamenih. Ne čuješ prasketanja drv in pokanja storžev?« — »Oh! Naj vidim, naj vidim!«

Toda zaman se sklanja, ogenj je predalet. Ne more ga videti in to jo spravlja v obup. Nekega večera, ko njena bleda in zamišljena glava počiva na robu blazine in njene oči kakor običajno iščejo očarljivi nevidni plamen, vzame njen prijatelj eno izmed zrcal na postelji:

»Hočeš videti ogenj, dragica?... Čakaj!...« In poklekne pred kaminom ter ji z zrcalom skuša poslati črni odsev.

»Ga vidiš?« — »Ne! Nič ne vidim.« — »In sedaj?« — »Ne — še ne...«

Nenadoma pa ji ves obraz zasije v svetlem plamenu: »Oh! Vidim ga!« In kreolka vsa srečna umre s smehljajem na ustnicah in dvema plamenčkoma v očeh.

OLAJŠEVALNA OKOLNOST

Predsednik sodišča obtožencu:

— No, ali lahko še kaj poveste v svoj zagovor?

Obtoženec:

— Seveda lahko. Prav nič nisem kriv in zato vas prosim, da mi to upoštevate kot olajševalno okolnost!

SPORTNI VESTNIK

NOGOMET

Union Moosburg — St. Janž 1:4 (1:1)

V deloma zelo lepi igri je ekipa iz St. Janža osvojila dve nadaljnji točki. Čeprav so manjkali napadalci Gabriel III, Zunder in Durchschlag, je napad svojo nalogo, zlasti v drugem polčasu, izvrstno rešil. Zmaga šentjanskega moštva sploh ni bila osporavana, saj so igralci iz St. Janža sami poskrbeli celo za častni gol domačinov iz Blatograda: branilec Siedler je ukanil samega sebe in lastnega vratarja ter poslal žogo v gol svojega moštva.

Trenutna forma slovenske enajstorce je sploh zadovoljiva in ji je četrto mesto v jesenskem delu tekmovanja takorekoč že zagotovljeno. Naslednja tekma, 12. novembra na Žihpolju, bo služila več ali manj le izboljšanju količnika golov. Žihpoljska ekipa, ki v dosedanjem poteku tekmovanja sploh še ni osvo-

jila niti ene točke, za gostujoče moštvo iz St. Janža gotovo ne bo predstavljala preveč resnega nasprotnika.

HOKEJ NA LEDU

KAC — HK Jesenice 11:3 (1:1, 8:2, 2:0)

Kaj bi predstavljala celovski hokej brez Kanadčanov? To vprašanje si je moral zastaviti vsak objektivni gledalec tudi zadnji petek, ko sta se v celovski Mestni hali srečali moštvi iz Celovca in z Jesenic — torej trenutna državna prvaka Avstrije in Jugoslavije. Ko je domača ekipa stala že na robu poraza in so igralci z Jesenic v začetku druge tretjine igre že vodili z 2:1, je potek tekme odločil domači selektor, ko je na gladko ploskev poslal kar vse tri Kanadčane. V teku petih minut so le-ti natresli v mrežo presenečenih Jeseničanov pet golov in tako dali igri tisti preobrat, ki je končno navdušil tudi gledalce, med katerimi je bilo že opaziti precej razočaranih obrazov. Zmagoviti nastop Kanadčanov je publiko tako prevzel, da je začela skandirati kar po angleško: »one, two, three...«

Pa vendar se je treba ravno ob tej igri ponovno vprašati: Quo vadis, celovski hokej? V moštvo, če izvzamemo Kanadčane, ni več igralca, ki bi vidno izstopal, medtem ko je med Jeseničani opaziti nekaj zelo dobrih tehnikov. Sploh se je jeseniška ekipa, ki je v Nemčiji na šestdnevnem treningu premagala TEV Miesbach s 6:5, tokrat predstavila kot tehnično izvrstna skupina. Morda bo treba še nekoliko opoliti premehek tehniko ob palici, utrditi samozavest igralcev pred nasprotnikovim košem ter med posamezniki razviti prave športne in tovariške odnose, pa bodo na Jesenicah dobili ekipo z mednarodnim slovesom. Nepristranski gledalec je moral vsekakor ugotoviti, da so imeli Jeseničani bist-

Hokej na ledu ni le hiter maršev tudi trd šport, ne odloča samo znanje, pogosto je odvisna tudi telesna moč posameznega igralca. — Slika nam kaže prizor iz tekme KAC proti moštvu Bad Tölz, s katero se je začela letošnja igriška sezona v Celovcu.

du je premagala Poljsko z rezultatom 9:4.

● Povratna tekma v hokeju na ledu med Jeseničani in celovški KAC bo v soboto, 11. novembra na Jesenicah.

● V prvi nogometni tekmi za pokal veljsajmskih mest je grška ekipa Biraklis premagala moštvo iz Novega Sada z 2:1.

● Nogometna tekma B-moštev Avstrije in Jugoslavije bo 18. novembra v Linzu. Istega dne se bosta v povratnem srečanju pomerili v Celovcu ekipi Koroške in Slovenije. V prvi tekmi je reprezentanca Slovenije v Ljubljani premagala izbrano moštvo Koroške s 5:2. Tekma obeta zanimiv in kvaliteten nogomet.

**Močna sadna drevesca in ribeze nudi
drevnec Marko Polzer, pošta St. Vid
v Podjuni - St. Veit im Jauntal.**

Nobelov nagrajenec Ivo Andrič

prvi jugoslovanski pisatelj, ki je bil deležen tega visokega praznanja, sodi danes med umetnike svetovnega slovesa in so njegova dela prevedena v razne jezike.

V slovenščini

● „Na Drini molji“, roman, 344 strani, platno, 73 šil.

● „Gospodična“, roman in novela „Zakleto dvorišče“, 268 strani, platno, 45 šil.

● „Pripovedka o vezirjevem slonu in druge zgodbe“, novele, 304 strani, polplatno, 16 šil.

dobite v knjigarni

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutrarnja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 4. 11.: 8.00 Naš hišni vrh — 8.10 Orkestrski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 15.45 Zborovska glasba — 16.00 Aktualna poročila — 16.30 Za delovno ženo — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Simone Bocanegra“, Verdijeva opera — 23.00 Plesna glasba. Nedelja, 5. 11.: 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Veselo peje, veselo igraje — 12.00 Nedeljska glasbena pramenada — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Lovska ura — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.00 Sport — 20.15 „Blaženje in povratek“.

Ponedeljek, 6. 11.: 8.00 „Vas na Koroškem“ — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za Vas — 15.45 Knjižni kotiček — 18.25 Za Vas? Za vse! — 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroški visokofolski tedni — 21.15 Mesto in dežela, pisan večer.

Torek, 7. 11.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Mali jutranji koncert — 14.45 Oddaja kulturnega referala — 15.30 Kamorna glasba — 18.00 Promena vzgoja — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 „Therese Raquin“, radijska igra — 21.30 Od melodije do melodije.

RADIO PROGRAM

Sreda, 8. 11.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Zaščita pred požarom pri živalih — 18.15 Pomoči je vsakdo potreben — 20.15 Orkestrski koncert.

Četrtek, 9. 11.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Celovski komorni orkester — 14.45 Ura pesmi — 15.45 Aktualna poročila — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbornice — 18.35 Mladina v poklicu — 20.15 Mednarodno srečanje noč na Finskem — 21.00 Zvenec alpske dežela.

Petek, 10. 11.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 13.05 Ljudske viže — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Iz narodopisnega arhiva — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Halo! Teenager!!!

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sobota, 4. 11.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 13.35 Slavni umetniki — 14.15 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 16.30 Papavke — 17.10 Ura pesmi — 17.40 Ljudstvo in domovina — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.35 Dobro zabavo — 20.00 Vseh deval! — 23.10 Berlinski operni pozdravi.

Nedelja, 5. 11.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.10 Dunajski zahtev z glasbo — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Zvenec Avstrija — 18.25 Jezikovna policija — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 20.45 Ob lepi modri Donavi — 21.15 Bavarsko-Avstrija-Svica.

Ponedeljek, 6. 11.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otrška ura — 17.40 Zenska oddaja — 21.25 Radijska igra.

Sreda, 8. 11.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski kompozitisti — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Francoski pisatelj Andre Malraux — 17.40 Hišni zdravnik — 20.00 Operni koncert.

Četrtek, 9. 11.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 14.15 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Sreča trinajstega — 20.00 Galafinale Triumph Variete Monaco — 22.15 Plesna glasba.

Petek, 10. 11.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Da, to je moja melodija — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz usvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otrška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.30 „Mojih sedem mladih prijateljev“ — 21.00 Majhne melodije, veliki uspehi.

Slovenske oddaje

Nedelja, 5. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 6. 11.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Zvočni obzorje — 18.00 Kulturni davek koroških Slovencev. (3)

Torek, 7. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled.

Sreda, 8. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Za ženo in dekle. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 9. 11.: 14.15 Poročila, objave. — 20 minut za prijatelja popevk in jaza.

Petek, 10. 11.: 15.15 Poročila, objave. — Domači zbori pred mikrofonom „Slov. pesem naroda in skladateljev Koroške“. Reprodukcijski koncerti Zveze pevskih društev z dne 22. 10. 1961.(1)

Sobota, 11. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

— 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro! — 5.10 Nekaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik

Sobota, 4. 11.: 8.45 Slovenske narodne — 8.55 Radijska šola — 9.25 Operna glasba — 11.15 Angleščina za mladino — 11.30 Španske, italijanske in francoske popevke — 13.30 Blaž Arnič: Simfonija dela, orkester Slovenske filharmonije — 14.00 Pevka Lola Novakovič — 14.35 Voščila — 15.20 Mešani zbor „Slavček“ iz Trbovelj — 16.45 Iz filmov in glasbenih revij — 18.10 Igra „Lovski vintol“ — 18.45 Naši popotniki na tujem — 19.05 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 20.00 5 citrmi po

Evropi — 20.20 Radijska komedija — 21.00 Melodija za prijatelja konca tedna — 22.15 Plesna glasba.

Nedelja, 5. 11.: 6.00 Vedri zvoki za nedeljsko jutro — 7.35 Slovenske narodne in umelne pesmi — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.37 Skladbe za otroke — 9.48 Partizanske pesmi — 10.00 Še pomnila, tovariši! — 10.30 Pisan glasbeni spored — 11.50 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 12.05 Voščila — 13.30 Za naša vas — 14.00 Pojo „Fanije na vasi“ — 14.15 Voščila — 15.30 Operne melodije — 16.00 Humoreska tedna — 17.15 Radijska igra — 18.30 Športna popoldne — 19.05 Lupa melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 20.00 Izberite melodijo tedna — 20.45 Hammond orgle — 21.26 Vrtiljak zabavnih zvokov.

Ponedeljek, 6. 11.: 8.05 Od Mediteranskega morja do severnih tunder — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Poje ženski vokalni kvartet — 11.00 Logarski fanije s pevci — 11.15 Podlistek — 11.35 Pri naših mladih avtorjih — 12.05 Trio Augusta Stanka — 13.55 Rossinijeva glasba v novi obleki — 14.35 Voščila — 15.20 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Goethejev „Faust“ v skladbah Charlesa Gounoda in Ariga Boita — 18.45 Radijska univerza — 19.05 Pavski zbor „Koratan“ in solisti iz Clevelanda — 20.45 Kulturni glasbo — 21.00 Romunska zabavna glasba — 21.30 Orkester Slovenske filharmonije.

Torek, 7. 11.: 8.05 Italijanske, francoske in španske melodije — 8.35 Proletarske in revolucionarne pesmi raznih narodov — 8.55 Radijska šola — 9.25 Ansambel Mojmir Sepeta — 9.40 Hrvaška in srbska komorna glasba — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.15 Utrjuje svojo angleščino — 11.30 Iz Verdijevih oper — 12.25 Dunajske

melodije — 14.05 Radijska šola — 14.35 Ruski operni solisti — 15.20 Koroški akademski oktet — 16.00 Skozi pet stoletij slovenske glasbene kulture — 18.10 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Zbor Sovjetske armade — 20.30 Prežihov Voranc-Milja Majak: Judenburg, radijska igra — 21.30 Pevka Ljiljana Petrovič — 21.45 Ljubljanski jazz-ansambel.

Sreda, 8. 11.: 8.05 Violisti Pavle Skrabar in flautist Fedja Rupel — 8.35 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 8.55 Pisani svet pravilic in zgodb — 10.15 Cankar v glasbeni literaturi — 11.00 Miro Kernjak poje koroške narodne pesmi — 11.15 Clovek in zdravje — 12.05 Poje ljubljanski komorni zbor — 13.30 Zvočna mavrica — 14.05 Radijska šola — 14.35 Jesenska balada in druge skladbe — 15.20 Koncert po željah — 16.00 Solistom na poi — 16.45 Mandoline in godba — 18.10 Harla in cambalo — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino.

Četrtek, 9. 11.: 8.05 Maria Callas in Jussy Björling — 8.55 Radijska šola — 9.25 Česka, poljska in sovjetska zabavna glasba — 10.15 Od polke do rumba — 11.15 Ruski tečaj za začetnike — 11.30 Slovenske popevke in slovenski zabavni ansambli — 12.05 Veseli hribovci — 13.30 Domači napeti izpod zelenega Pohorja — 13.50 Plesni ritmi iz koncertnih dvoran — 14.35 Voščila — 15.20 Orgle in orglice — 15.30 Turistična oddaja — 16.00 Solistična glasba — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Naši vokalni solisti zabavne glasbe in orkester RTV Beograd — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Iz Jugoslavije.

Petek, 10. 11.: 8.35 Poje zbor primorskih akademikov — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Orkester Beograjske filharmonije — 11.00 Iz Danizetijeve opere „Lucia Lamarmora“ — 11.15 Podlistek — 11.35 Glasba z obeh strani Piranejev — 12.05 Gušper Dermola poje narodne — 12.40 Za ljubitelje operne glasbe — 13.30 Zabavni zvoki za vse — 14.05 Radijska šola — 16.00 Perada pihal — 16.45 Jezikovni pogovori — 18.10 Pesmi in plesi iz Bolgarije — 19.05 Igrajo nizozemski filharmoniki — 20.00 Po tipkah in strunah — 20.15 Tedenski zunanji-politični pregled — 20.45 Štiri sto let klavirske glasbe — 21.15 O morju in pomorščakih.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sk.

Sobota, 4. 11.: 9.30 Koncert Tržaškega tria — 15.30 „Mlada Breda in slepec“, zgodba — 18.30 Skladbe italijanskih sodobnih skladateljev — 19.00 Zeno in dom — 21.00 „Mimi“, dramalizirana zgodba.

Nedelja, 5. 11.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski narodni malivi — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Kronika tedna v Trstu — 15.20 Razmaltrvanje o jazu — 15.40 Poje Majda Sepe in Maja Gabor — 17.00 Obzorje filmskega sveta — 18.30 Tržiški obiski — 21.00 Iz folklornega festivala ob Vrbskem jezeru.

Ponedeljek, 6. 11.: 18.00 Italijanščina po radiu — 19.00 Znanost in tehnika — 20.00 Športna tribuna — 20.30 Verdi: „Falstaff“, opera.

Torek, 7. 11.: 18.00 Radijska univerza — 18.30 Milanski simfonični orkester — 19.00 Za najmlajše — 21.00 Alpske legende — 21.30 Paja baritonist Claudio Strudlhoff — 22.00 Obletnica tedna.

Sreda, 8. 11.: 18.00 Slovenščina za Slovence — 18.30 Liki iz opernih del — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 Tius Maccius Plautus: „Menehmi“, komedija.

Četrtek, 9. 11.: 18.00 Radijska univerza — 18.30 Koncert violončelista Bendela Mazzacuratiya — 19.00 Siro-mo obzorja — 20.30 Znani dirigenti.

Petek, 10. 11.: 18.00 Italijanščina po radiu — 19.00 Šola in vzgoja — 20.30 Gospodstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe — 22.00 Novela 19. stoletja.

TELEVIZIJA

Sobota, 4. 11.: 19.35 S kamera v Afriki — 20.20 Krotki film — 20.35 Dobro zabavo.

Nedelja, 5. 11.: 17.00 Za otroke — 17.30 Svet mladine — 18.00 „Corky in cirkus“ — 18.30 Za družino — 18.55 Sedem dni dogodkov — 19.30 Družina Leitner — 20.25 Prenos iz gledališča.

Ponedeljek, 6. 11.: 19.35 Čuda Eivalskega sveta — 20.20 Krotki film — 20.30 Aktualni sport — 20.50 Enainvajset.

Torek, 7. 11.: 19.35 Televizijska kuhinja — 20.20 Krotki film — 20.30 Grönlandija, filmsko poročilo — 21.05 „Jeklena mreža“.

Sreda, 8. 11.: 17.00 Za otroke — 17.45 Za družino — 19.35 Očka je najboljši — 20.20 Krotki film — 20.35 „Prisrčno vas Peter Kraus“ — 20.55 „Pozabljena maja“.

Četrtek, 9. 11.: 19.35 Sport — 20.20 Krotki film — 20.30 „Sila tehnike“, Avstrija gradi elektrarne — 20.50 „Rajstini dan naše poroke“, veselica.

Petek, 10. 11.: 19.35 Za filateliste — 20.20 Krotki film — 20.30 Popevke.